

Det här verket är upphovrättskyddat enligt *Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*. Det har digitaliserats med stöd av Kap. 1, 16 § första stycket p 1, för forskningsändamål, och får inte spridas vidare till allmänheten utan upphovsrättsinnehavarens medgivande.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work is protected by Swedish Copyright Law (*Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*). It has been digitized with support of Kap. 1, 16 § första stycket p 1, for scientific purpose, and may no be disseminated to the public without consent of the copyright holder.

All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Sig

Hitler

RIKIGET

BO

England

Sprängde konferensen

Kvinnornas vapenlösa
spror mot kriget.

orserna reagera

lut på vänskapen

MUSSO
Tremaktskonf

WRI

Stockholms

...över världen har ut-
går ett på betolkning
som konsekvens av betolkningen
som till en del uttrycker slutet
Denna utveckling vars ut-
klaraste bidrag utmanar
bländ eller mestadend från
då de måste besluta sig för
När kvinnorna nu fråga
oskadliggöra krigsvidandre
handling som kräver aktivite
Ja, en sådan handling finn

morgonbris
Nummer 9
Pris 35 öre

SUCCÉKAMPANJ I NACKA

Att sommarvärmen inte förmått lägga hämsko på kvinnoklubbarnas initiativkraft och arbetsförmåga bär denna bild vittne om. Nackas energiska klubbister hade valt en vacker junisöndag för att driva propaganda för Morgonbris och Kvinnoförbundet. Per bil, vackert prydd med de behjärtansvärda parollerna: "Köp Morgonbris! Läs Morgonbris! Anslut Er till Nacka kvinnoklubb! Stöd Kvinnoförbundets arbete!" etc., genomkorsades kommunen och tack vare en outtröttlig megafonkvinna och lika outtröttliga tidningsförsäljerskor lyckades man fånga Nackabornas öra i så hög grad att ett strålande resultat uppnåddes för tidningen. Allt som allt sålde Nackaklubben 500 exemplar av Morgonbris juninum-mer under denna kampanj. Strax därpå lyckades man åstadkomma samma succé för Den nya familjen, som spreds i lika stor omfattning, alltså även den i 500 exemplar. Vår för var och en mer än väl inser att Nacka kvinnoklubb är värd en honnör och värd att bli ett föredöme för Sverges samtliga klubbar i detta avseende.

»MORGONBRIS KOMMER SOM EN KYRKSTÖT»

Tack för Morgonbris. Den går oupphörligt framåt i kvalitativt hänseende, kan vi konstatera. Jag tror att den kommit många många arbetarhustrur att höja huvudet, både bokstavligt och bildligt genom att den påvisar kvinnornas betydelse för samhället och utvecklingen. Känslan av att räknas med, förpliktar oss kvinnor till ansvar inför samhällsproblemen. Genom Morgonbris har många fått upp ögonen för att det att sticka jumpers och virka ullgarnshundar inte är hela livet. Morgonbris kommer som en riktig kyrkstöt och puffar till oss kvinnor och väcker nog många på allvar. Signe Vessmans artikel i aprilnumret är en utmärkt sådan väckare.

Gunhild Nilsson, Bofors.

Ingen livsfarlig rökning, intet frätande eller illaluktande

medel vidare. Det välluktande preparatet

MOTAFLY

dödar absolut vägglöss, kackerlackor och annan ohyra, ävensom mal, mygg, flugor och andra insekter samt deras ägg och larver.

Det skadar icke tapeter, möbler, kläder etc. Är ofarligt för människor, varför ingen risk finnes att under och efter desinfektionen vistas i lägenheten. Följ bruksanvisningen och ett gott resultat garanteras. Begär broschyr. Tel. 105 06. Säljes i kem- och järnaffärer samt å apotek.

Ensamförsäljare:

Berner & Zetterström AB, Göteborg

Intyg:

Den 12 Januari 1934 verkställdes desinfektion med "Motafly" mot vägglöss i fyra (4) lägenheter i min fastighet, Övra Kyrkogatan 21/23, Göteborg. Lägenheterna, som före desinfektionen voro svårt infekterade, befunnos vid besiktning i dag — sålunda efter snart tre (3) månader — fullständigt fria från vägglöss, vilket härmed intygas.

Göteborg d. 3 April 1934.

V. J. Hanson,

Norra Allégatan 5,
Göteborg.

N:r 9 + Årgång 31

morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

TIDNING FÖR

Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund.

REDAKTÖR o. ANSVARIG UTGIVARE:

Kaj Andersson

EKONOMICHEF: Greta Agerby

REDAKTION och EXPEDITION

Västmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM

Tel. 118882, 118886. + POSTGIRO

N:r 50196.

PRENUMERATIONSPRIS:

Helt år kr. 4:—; lösnummer 35 öre.

Prenumeration kan ske på posten.

ANNONSPRIS:

Före och i text 60 öre per mm.

Efter text 50 " " "

Sista sidan (offsettryck): 1/1 sida kr. 550:—.

Innersida kr. 475:—. 1/2 sida kr. 250:—.

1/4 sida kr. 125:—

Vignettfotot av Viola Markelius.

K R I G O C H F A S C I S M R I S K M O M E N T I V Ä R L D S L Ä G E T

UR ADVOKAT SONJA BRANTINGS TAL UNDER NORDISKA KVINNOVECKAN

Vi må träffas i sköna sommark dagar, vi socialistiska kvinnor från Britanniens och Nordens länder, vi samlas fritt, fritt utbyta vi våra tankar och låta våra sociala institutioner beundras. Låt oss gärna glädja oss åt vår frihet och vår kultur, men låt oss inte för vår glädje att vara tillsammans och för alla våra många intressen glömma att vår frihet och vår kultur äro hotade.

Vi hotas till våra liv genom möjligheten av krig.

Vi hotas till vår frihet genom reaktionens framgång i så många av Europas länder.

Visserligen ha vi här i Skandinavien länge fått bo i den fred, som tycks oss naturlig. Ute i Europa tror man i alla fall dock allmänt, att de neutrala staternas uppgift numera tillhör en förgången, folkrättsuppbyggande epok. Den neutrala staten hade under världskriget en verklig uppgift. Den var det opartiska vittnet, den kunde tjäna som medlare, kunde hjälpa fångarna i deras svåra tillvaro och tjäna andra humanitära ändamål. Men vilken av de fascistiska reaktionära stater, som nu önskar dra ett krig över Europa, bryr sig om folkrätt? Folkrätten den gapskrattar man åt på det hållet. Den, som ej är med oss, han är emot oss, heter det nu.

Kanske tro ni, som sitta här, varken på krigsfaran eller på den andra faran, den som hotar vår frihet. Lindholmarna och Furugårdarna, dem skratta vi ju åt i Sverige. Skratta gärna, socialistiska kvinnor, förgör dem gärna med löjets vapen, men kom bara ihåg, att alla europeiska rörelser bruka komma långsamt fram till Norden. År 1923 skrattade Tyskland åt Hitlers misslyckade Münchenkupp. De uppåtgående tiderna sköljde bort honom, men med krisen sex år därefter stod han där åter med miljoner väljare bakom sig. Vi lära nu befinna oss i en uppåtgående kurva. Låt oss vara bättre beredda till nästa kris.

Beredda att möta detta, som hotar oss till liv och frihet: fascismen!

Fascismen är arbetarnas fiende.

Fascismen är kvinnornas fiende.

Fascismen är demokratiens och fredens svurne fiende.

Vem är han då, denne fruktansvärde?

Hans far är den kapitalistiska imperialismen, hans mor är krisen, den oupphörligt återkommande krisen som utlöser alla onda makter.

Från imperialismen har han sin brutala hänsynslöshet, sin yverborna nationalism, sin lust att breda sig på andras bekostnad, att trampa andras rätt under fötterna. Från krisen har han sin måttlöshet, sin bittra blodtörst, sin förryckthet, sitt mörker.

Och ändå tror kanske många, att allt detta, som jag i kort-

»Italienska folkets verkliga fiende finns i Rom ej i Addis-Abeba, säger socialistiska internationalens i dagarna utsända resolution, vari bland annat föreslås ett spärrande av Suezkanalen för Mussolinis trupp- och provianttransporter.

het vidrört blott är ett litet stycke europeisk nutidshistoria, som inte i verkligheten berör oss. Tyvärr synas vi lära bara av egen erfarenhet. Trots att vi ha den så nära, trots att blott 80 mil härifrån mödrar finnas, som inte ens våga tala öppet till sina barn, som inte ens våga fråga efter sina försvunna män, vilka kanske en dag sändas tillbaka, men i form av aska i en urna. Trots att allt detta är oss så nära, så vägra likväl många att tro på faran för Sveriges del.

Hela den tyska nationens energi är hypnotiserad för beredelse till krig, och hela Europa tvingas att delta i denna kapprustning, som kommer att sluka enorma värden och överflytta väldiga krafter till improduktiv och farlig verksamhet, när i stället folken äntligen borde få begagna hela den moderna teknikens enorma skaparkraft till att lindra nöden och trygga de stora massornas levnadsvillkor.

Vi se hur fascismen, genom sitt krigshot, låter sin ödesdigra verkan gå ut över sina lands gränser och ställer oss alla inför valet att endera blott dras med i denna malström mot den allmänna katastrofen eller verkligen taga upp såsom vår stora livsfråga vad vi kan göra däremot, hur vi skola kunna bekämpa den.

Min tro är att vi inte kunna i längden ha något förtroende för den borgerliga politikens förmåga att organisera kampen mot fascismen och kriget. Därtill skulle krävas från de borgerliga klasserna ett avstående av deras privilegier, vartill

de ej kunna väntas vara mäktiga. Därför måste man anse att allt hopp nu står till den socialistiska arbetarrörelsen, som ensam kan anvisa de effektiva formerna för den stora och avgörande kamp, varpå Europas framtid beror.

När nu arbetarrörelsen fått sig av historien anvisad en så livsviktig roll under en tid, mer kritisk än någonsin, och när därtill vi måste ha klart för oss att man från den fascistiska sidan med all kraft driver fram ett avgörande så snart som möjligt och att därför kanhända blott en kort tid kan återstå oss — i detta läge ha vi att se de socialdemokratiska kvinnornas uppgift. På dem kommer det att bero, om arbetarrörelsen i de demokratiska länderna skall vara beredd att erövra den folkmajoritet, som behövs för ett bestämmande inflytande, och om den kommer att äga den **i n r e b e s l u t s a m h e t** och **h a n d l i n g s k r a f t**, som den en dag med visshet m å s t e visa, om den icke skall möta samma öde hos oss som i Tyskland.

Kvinnorna behärska majoriteten. D e r a s inflytande måste kunna göra sig gällande i de demokratiska staterna. Deras livssyn och samhällssyn måste nu omsider slå igenom och prägla den fortsatta utvecklingen. De ha länge nog stått utanför. Men detta har å sin sida medfört att de icke känna sig på samma sätt som många män, bundna av de traditionella formerna. Det är en styrka. De måste dock skaffa sig mer självförtroende, tro sig i stånd att bedöma utrikespolitik.

Man har försökt omge utrikespolitiken med skyddande dimmor för att hålla folken i okunnighet.

Enligt våra skolböcker och gängse uttryckssätt **u t b r y t e r** alltid ett krig, alldeles som ett åskväder, som ingen råår för. Man talar om spänningen mellan "f o l k e n", då det i själva verket **a l l t i d** finns aktiva ansvariga bakom. Kvinnorna måste förstå att deras friska fördomslöshet är en stor tillgång, ej ett fel. Ty vad det gäller är ju att vi skola arbeta oss ut ur den fasansfulla situation, som vi känner igen från 1914, och då kvinnorna icke ingrep. Och den vi alla i första hand skola bekämpa är fascismen. Utan de fascistiska makterna funnes ej just nu en krigsfara. Därför måste kvinnorna lära sig känna fascismen i grunden. Det är möjligt, att den hos oss i sin slutliga gestaltning icke kommer att få lika oerhört groteska former, som på andra håll, men fascismen är ändå densamma, den lovar allt åt alla, men tjänar endast en klass intressen. En klass, ett system, vars tid är ute. Därför kämpar den för livet, med grymhet, i blod och försvarar sig med svada. Anklagas den för brutalitet — då prisas brutaliteten med fanatisk glöd. — Man beskyller den att vara fanatisk — då blir fanatism er medborgerlig skyldighet. Man invänder att det strider mot allt förnuft — ja, ned då med förnuftet. Den tillåter sig att påstå vad som helst, den döljer sig under vilken form som helst, och vi kvinnor måste vara beredda att känna igen den hur den än ser ut då den visar sig här vid nästa kris.

Nu ha kvinnorna vaknat. Det känna vi alla här. Men det är till socialismens uppbyggande och demokratiens försvar som deras obrukade krafter måste gå, de måste känna att socialismen är den säkraste fredsgarantien. Det är de socialdemokratiska kvinnornas trängande uppgift att leda kvinnan dit. Lyckas vi därmed, då skola vi genom kvinnornas frigjorda hängivenhet, idealitet, uthållighet och trofasthet bli till en väldig blodtransfusion av frisk kraft för den europeiska arbetarrörelsen.

KVINNOR TILL KAMP MOT REAKTION OCH FASCISM

KONFERENSENS RESOLUTION

Kvinnor från de nordiska länderna, samlade till den av Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund anordnade nordiska konferensen i Stockholm i augusti 1935, rikta en enträgen vädjan till kvinnorna i alla länder, där folkets röst ännu ej bragts till tystnad att slå vakt om fredens och demokratins principer.

Vi vilja även inför Nordens respektive regeringar som våra främsta krav i nuvarande läge framhålla:

a t t skolundervisningen får ett sådant innehåll att barnen från början självfallet bibringas en demokratisk samhällsuppfattning och humanitär livssyn,

a t t alla reaktionära angrepp på kvinnornas nyvärvade rättigheter visas tillbaka och

a t t arbetet forceras på genomförande av alla de sociala och ekonomiska reformer, varigenom en naturlig grund lägges för den samhällssolidaritet, vilken effektivast förstärker samhällets värnkraft mot den anryckande reaktionen.

För att säkerställa freden mot de reaktionära angreppen uppfordra vi alla att sluta upp kring de socialistiska principerna och sätta in alla krafter i kampen mot reaktion och fascism.

V I T R O P Å N F

V Ä D J A N T I L L G E N È V E

Representanter från danska socialdemokratiska kvinnoföreningar, finska och svenska socialdemokratiska kvinnoförbunden samt norska arbetarepartiets kvinnorörelse, samlade till konferens i Stockholm i augusti 1935, under en tidpunkt då världsfreden åter är i allvarlig fara, vädja till Nationernas Förbund att utnyttja alla resurser för att hindra utbrottet av ett nytt krig.

Vi kvinnor se med stigande bekymmer den för varje dag ökade krigsfaran och vi blicka med tillit mot Genève i stark känsla av att det endast är Nationernas Förbund, som kan avvärja att krigets förödande faser åter lössläppas. Vi instämma i Fackföreningsinternationalens och Socialistiska arbetarinternationalens uttalande att alla som icke gör sitt yttersta för att hindra utbrottet av ett nytt krig äro medskyldiga.

Vi äro fast övertygade om att om alla medlemmar av NF göra sin plikt, kan den hotande faran för freden avvärjas.

ETT BARN S BREV ANKLAGELSE RIKTAD TILL ALLA SVERGES HUSMÖDRAR

Mor lilla, jag har försökt att vara en duktig flicka. Jag arbetar allt vad jag orkar, men jag arbetar gärna så tungt som helst bara jag vinner det mål, som jag strävar efter. Mor jag tror att Gud hjälper oss så att vi kommer samman igen. I dag har jag varit litet krasslig. Det är den välsignade tarmvren som jag är utsatt för. Jag var med ute och mjölkade i morse, jag var sedan med och tog upp havre på förmiddagen, men sedan måste jag gå till sängs. Jag låg sedan hela dan. Mor, här får jag gå upp klockan 15 min. i 6 om mornarna och mjölka med. Vi ha haft främmande fredag, lördag och söndag så det har varit rätt så arbetsamt. Vi har nu slättern färdig och det är väl det. Mor jag har inte fått några skor, jag är alldeles barfota nu. Jag hade gått och glatt mig åt någonting mamma lova mig. Men det gör det samma nu. Men lilla mor, vad jag beder dig om är att

du inte får gråta, för jag vet vad det vill säga att ha dåliga ögon för jag har det själv. Mor den senaste tiden har jag varit så trött och slut så jag har velat digna till marken. Men mor jag är inte sådan så att jag inte vill arbeta och detta har jag rönt mycken heder av. Så du hör lilla mor, så rör jag ihop allt möjligt lilla mor jag har alldeles förlorat minnet. Ja måtte Gud hjälpa oss. Jag har nu inte mer att skriva denna gång, med många kära hälsningar till eder alla. Mor. Mor.

Att barn inte alltid har det bra i det svenska samhället erinrar oss återigen denna lilla bild ur livet om, och den får en särskild aktualitet i samband med vår planerade mödravecka, som framflyttas till andra veckan av oktober, för att komma samtidigt med Radiotjänsts stora föredragsserie i dessa frågor. Det var ett brev, som först fäste vår uppmärksamhet vid denna händelse, och vi börja med att ge ett utdrag ur detta.

Det är flera små pojkar och flickor än den lilla brevskriverskan Sonja här

ovan, som behandlats och behandlas kallt och opersonligt som fall, när samhället åtar sig att sörja för deras trygghet.

Vi är alla överens om de enklaste livsbetingelserna för barn, och vi är därför fullt på det klara med att något måste göras för Sonja och hennes två minderåriga syskon, när förhållandena i hemmet blev allt svårare. Men när det nu skall ingripas, så bör det göras på ett vettigt sätt, så att inte ont göres värre! Som i det här berörda fallet.

Genom nästan ofattbara brutaliteter tvingar familjefadern hustrun och barnen från hemmet. Och då kommer konfrontationen med samhällets barnavård. När alla möjligheter är stängda för modern lämnar hon sina barn i samhällets skydd, och en förmyndare utses för dem.

Modern, som har allas anseende såsom en präktig och rejäl kvinna begär senare att själv få överta vårdnaden av sina barn. Hennes argumentering avslöjar vilken nonchalans, som kan finnas i en barnavårdsnämnd.

V I O C H T E A T E R N

Den glänsande utformning, som Morgonbris jubileumsföreställning i höstas fick på Dramaten, gav en kontakt mellan vår tidnings läsare och Nationalscenen som det är angeläget att bevara. Här därför några lockande tips ur teaterns nu framlagda program för det nya spelåret. Som första nyhet har Eugene O'Neills komedi "Ljuva ungdomstid" redan haft premiär.

Den 20 september inleder Svenska teatern i Helsingfors sitt med största intresse emotsedda gästspel med "Den stora världsteatern" och Alexis Kivis "Sockenskomakarna" samt eventuellt ett tredje program.

Omkring den 1 oktober har teatern sin första svenska premiär för säsongen, nämligen Vilhelm Mobergs bondedrama "Hustrun". Senare följer premiären på "Ett drömspel".

Förutom Vilhelm Mobergs ovannämnda pjäs "Hustrun" upptar spelplanen ett skådespel av Tage Stam, "Fiskare, människofiskare" och en Siwertzpjäs, som bär titeln "Ett skepp kommer lastat". Bland märkliga svenska nyheter observeras likaså en dramatisering av "Gösta Berlings saga". Svenska original, äro vidare "Credo" av Elin Wägnér och Ragnar Hyltén-Cavallius, samt Värnlunds "Robespierre".

Den klassiska repertoaren kommer sannolikt att representeras av ett Schiller- och ett Calderon-program. Även ett Ibsenprogram planeras. Vad den nyare utländska repertoaren beträffar, må nämnas Nordahl Griegs livligt omdiskuterade "Vår makt och vår ära". Vidare förberedes framförandet av ett modernt ryskt drama, eventuellt Afinogenievs "Ångest". Vidare "Lady Precious Stream", ett gammalt kinesdrama, "Love on the Dole" av R. Gow och Walter Greenwood samt Dostojevskis "Raskolnikov". Slutligen räknar man också med en repris av "Gröna fracken" med de Wahl i sin gamla glansroll. Morgonbris återkommer.

U N G E F Ä R S A M T I D I G T

med Morgonbris madrasshistoria gjorde Konsumentbladet liknande erfarenheter från den svenska köpmannavärlden, vilket bekräftar att de respektive iakttagelserna icke röra sig om enstaka fall utan att man här har kommit in på livet starka tendenser till privatmonopolism, som inte bara i sin kortsynthet och grova egoism hämmar näringslivet utan i hög grad bidrager till att skärpa klyftan mellan produktion och konsumtion. — Det är en upplyftande syn man här inbjuder oss att skåda, kommenterar Konsumentbladet, just ett exempel på hur de privata köpmännen och deras organisationer i verkligheten befrämja näringslivets frihet. Överensstämmelsen mellan handlingens och läpparnas bekännelse är litet svår att upptäcka. Man kan endast beklaga att en sådan myckenhet av monopolistiskt skräp och bråte döljs bakom handlarscenens granna kullisser. Frihetens förkämpar inom den enskilda detaljhandeln roa sig sålunda bl. a. med att genom monopolistiska kartellöverenskommelser fastställa gemensamma prislistor, varigenom priserna på de enskilda hushållens förnödenhetsvaror kunna hållas uppe på en oskäligt hög nivå.

I en styrelseberättelse från Stockholms matvaruhandlareförenings styrelse heter det: "Genom överenskommelse med såväl grossister som fabrikanter ha vi bara om någon handlande ej vill följa de på basis av dagspriserna fastställda detaljpriserna att trycka på en knapp och den tredskande har strax besök av sina leverantörer, som hövligt men bestämt meddela att de fastställda priserna skall gälla till annat meddelas, om det skall bli fortsatt leverans. Det har redan vid flera tillfällen visat sig vara mycket effektivt."

Dagens Nyheter har kommenterat vårt försök att förmedla madrasser, och uttrycker förhoppningen att hindren måtte kunna undanröjas. "Det är en folkhygienisk fråga att gå till botten med."

DAGLIGEN PÅGÅR

ABONNEMANGSTECKNINGEN

till

DRAMATISKA TEATERN

spelåret 1935 — 1936

Priser från kr. 6: 50 till kr. 58: — för tio föreställningar under spelåret.

Tilläggsabonnemang för fem föreställningar på samma villkor.

Ingen förköpsavgift för abonnent.

Försäljningsställen:

DRAMATISKA TEATERNS KANSLI, Nybrogatan 2, vardagar kl. 8.30 f. m.—7 e. m.

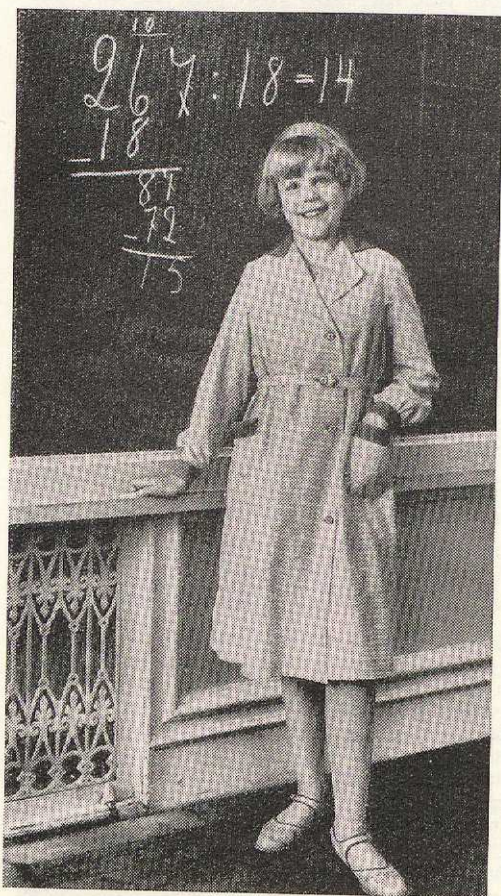
NORDISKA KOMPANIET.

SV. DAGBL. DEP.-BYR., Birger Jarlsgatan 10, Kungsgatan 34—36 (Centrum).

DAG. NYH. DEP.-BYR., Hornsgatan 1, S:t Eriksplan 6, Stureplan 13.

STHLM S TIDN.-DAGBL. DEP.-BYR., Vattugatan 12, Stureplan 6, Odengatan 91, Kungsbroplan 2, Hornsgatan 16, Götgatan 55.

För skolan — kläd henne i **ALMEDAHL'S** nya skyddsrock

En trevlig, praktisk och billig
nyhet för barnens skolustrustning

Skyddsrockar också för barnen — det är en välkommen Almedahls-nyhet just nu när skolkläderna som bäst planeras. Nätta trivsamma rockar som hålla sig prydliga och idealiskt stå emot nötningen i skolbänken och lekarna på skolgården. De nya trevliga skyddsrockarna äro sydda av Almedahls välkända bomullstyger — dels i moderna rutmönster, dels enfärgade — och utförandet är gediget och praktiskt. De finnas i storlekar 6—14 år, till låga priser — begär att få se den stora sorteringen.

ALMEDAHL'S
SKYDDSROCKAR FÖR BARN
i väl sorterade manufakturaffärer.

De två yngsta barnen hade utackorderats hos en arrendatorsfamilj, där det redan fanns fem egna minderåriga barn.

En modern medföljande väninna påpekar emellertid: "Man kan ej klandra fosterföräldrarna, ty en mor med fem egna små barn har nog med sitt, utan att en barnavårdsnämnd skall placera andras barn i deras vård."

Detta är dock intet mot vad som vederfarits dottern Sonja. "Mor, den senaste tiden har jag varit så trött och slut så jag har velat digna till marcken", heter det i det hjärtslitande brev, som återgetts härovan, som en bild av den "omvårdnad" barnavårdsnämnd och förmyndare berett barnet. Ur moderns berättelse inför rätten återger vi här några brottstycken. Som jag redan tidigare ingivit min ansökan till häradsrätten om övertagande av vårdnaden, vädjade jag till barnavårdsnämndens ordförande och förmyndaren, att de skulle låta flickan stanna hos mig i avvaktan på målets utgång. Men nej! Flickan skulle bort! Då jag vägrade lämna ut barnet, anlätades polisen, flickan bokstavligen slets ur mina armar och fördes till avdelningen för kvinnliga fångar på polishusets kriminalavdelning. Förgäves gjordes hos de maktägande, förmyndare och barnavårdsnämndens ordförande, nya vädjanden om någon tids, någon dags uppskov. Nej, här förelåg ett Rättens beslut, alltså bort med barnet mot nya ovissa öden.

Härtill fogas följande riktiga anmärkning: "Mig synes att då samhället skiljer barn från deras naturliga vårdare en sådan åtgärd medför en oavvislig plikt för dem det vederbör att bereda barnen en mycket bättre vård än den föräldrarna kunnat prestera. Att som i här förevarande fall giva dem det sämre, ja utsätta dem för ren vanvård, kan icke försvaras."

Detta är en liten bild ur livet. Naturligtvis kan inte detta "fall" tänkas uppröra sinnena ens tillnärmelsevis i samma utsträckning som skyddshemshistorierna. Det kanske överhuvud taget inte ens uppmärksammas. Och ändå är det missförhållanden av allvarlig art. Även därför att det gäller en så oerhört stor grupp barn, som kastas hit och dit utan försökning. De utsätts inte för grov miss-handel, men hela deras inställning

till tillvaron och samhället blir skev och osäker. Och ändå är det samhället självt, som åtagit sig att sörja för deras trygghet.

När man hör att en liten barnunge av polisen släpas till kriminalavdelningen för kvinnliga brottslingar, därför att modern ännu inte fått rättens utlåtande om att hon är lämplig att ha barnet själv, måste man fråga sig om det är ett modernt samhälle vi lever i. Eller handhas samhällets ömtåligaste uppgifter fortfarande med den likgiltighet och slentrian, som förr och med rätta väckte människornas rädsla och ovilja mot att utnyttja det allmännas hjälporgan. Är det bara en chimär när man tror att en ny syn har gjort sig gällande, att när småfolket självt sitter med i styrelser och nämnder och har bestämmanderätten om hand, människomaterialet skulle betraktas som något levande och formbart, något som lider och som gläds och som bör rätt vårdas för att bli lyckliga människor och goda medborgare.

När de senaste missförhållandena vid skyddshemmen påtalades, pekades såväl i pressen, som i den allmänna diskussionen på att det finns kvinnor med i de ansvariga styrelserna. Ofta erinras man om detta, och ofta frågas det varför inte kvinnorna reagerar, varför de tiger. Det är ju ändå de som är mödrar, samhällsmödrar, det är ju deras hjärtan som borde svida mest när ett osmidigt system och okunnigt folk hotar att knäcka små människobarn.

Skall kvinnorna ändå fortsätta att tåla, då hela folket väntar de förlösande orden från deras håll. Eller skall det äntligen kunna bli en kvinnornas uppslutning för att sopa undan slentrian och paragrafrytteri. Och skall de slutligen var på sin ort våga och vilja uppoffra sin egen tid och bekvämlighet, för att på ett kunnigt och mänskligt sätt arbeta för de barn, som av en eller annan orsak, men alltid oförskyllt, råkat hamna på livets skuggsida.

Det lilla flickebarnets brev är en anklagelse mot det sätt varpå samhällets barnavård kan tillämpas. Det kunde vara riktat till alla Sverges mödrar, ty på dem ankommer det om den gråa likgiltighetens syn skall vika för en ny frisk och levande inställning inom den barnavårdande verksamheten.

E N S T R Å L A N D E V E C K A

GER UPPTAKT TILL ETT STARKT INTERNATIONELLT SAMARBETE, MANAR TILL VAKTHÅLLNING
KRING DEMOKRATIEN OCH FRIHETEN, SKÄNKER NYTT LIV ÅT KVINNORNAS SAMHÅLLSARBETE

Freden, demokratin och den sociala välfärdspolitiken blev lösenorden för den nordiska kvinnoveckan. Främst bör man kanske nämna freden och folkförbrödringen. Det är naturligt i dagar som dessa, då allt tycks vilja sja om onda tider, och då man överallt spårar önskan att stärka de fredssträvande krafterna inom folken. Det brittiska arbetarpartiet går fram med ett starkt fredsprogram till nästa års stora valslag och det var kanske med tanke på en av de ledande brittiska socialisternas uttalande: "Vi ha gått till attack mot reaktionen i vårt eget land med så stor framgång, att vi redan se oss omkring efter bundsförvänter för att i Genève gå till kamp mot världsreaktionen" som de engelska arbetarkvinnorna styrde sin resa hit till de nordiska folken. I synnerhet som de flesta av de här representerade länderna tillsammans "bilda en oas av politisk civilisation i Europa" för att ånyo tala med den brittiska arbetarledaren.

De flesta, ja. Undantaget utgöres av Finland, där de fascistiska förföljelserna gör att våra organisationer arbetar under stora svårigheter. Mötets känsla och vilja till demokrati framgick i Blå Hallen, då efter den åldrade veteranen Anni Huotaris påpekande att Internationalen är förbju-

Vänskapsband knyts mellan England och Finland. Mary Sutherland och Miina Siljanpää räcker varandra handen, medan lektor Svartengren, en av de outtröttliga ciceronerna under veckan, förnöjt ser på.

den i Finland, den internationella arbetarsången ekade mellan Stockholms stadshus väggar, sjungen på fem språk av många hundra kvinnor, sammansvetsade i detta ögonblick av samma entusiasm för frihetens och folkets sak.

Det som bildade grunden för alla dessa rika dagar och som fyllde programmet till brädden var likväl sociallagstiftningen och dess praktiska tillämpning. Oräkneliga var de uppsynningar, som begärdes och erhöles, och få var de sociala institutioner och verksamhetsgrenar, som ej besöktes och studerades.

Men låt oss börja denna rika vecka från början. Redan på fredagen kom de första gästerna, och Morgonbris och kvinnoförbundets vackra lokaler blev den naturliga samlingspunkten. Den utställning som anordnats i enlighet med Morgonbris varupropaganda, och där de förnämsta kvalitetssaker framfördes, väckte livlig uppmärksamhet, och många var de skålar och fat och skedar, som

råkar under inflytande från borgerligt håll. Så länge kvinnorna står främmande för socialismen, så länge är hemmen främmande för den. För Norge talade fru Sigrid Syvertsen, som är ledamot av Oslo stadsfullmäktige, och på sin mjuka danska gav fru Thea Tönder några glimtar från arbetet i Danmark. De engelska kvinnornas ledare, miss Mary Sutherland, ung och spänstig, talade varmt och livligt för den brittiska gruppen och framförde dessutom hälsningar från de österrikiska kamraterna, som ännu hoppas och tror att de ur spillrorna skall kunna bygga på nytt. Mellan talen uppträdde talkör och sjöngs sånger från de olika länderna, melodiska och vemodiga finska, hurtiga norska och mjuka danska, eller var det kanske bara språken, som skänkte deras olika karaktärer. När slutligen musiken spelade upp en wienervals, så var som genom ett trollslag alla på benen och den skotska socialarbeterskan tog den värmländska agitatorn om livet, den londonska lä-

»og alltsammen var det saa genomtænkt og inspirerende, at vi allesammen sad paa spring for at komme hjem og virke med de nye Tanker vi her var gjort bekendt med», var en danskas reflexion under konferensen, då de gemensamma aktuella samhällsfrågorna dryftades.

sedan vandrade över Nordsjön och Östersjön, som prov på svenskt arbete och med bud om den verksamhet, som de svenska kamraterna gjort till sin. Ja, ensamma om den är vi nu inte. De outtröttliga finskorna har redan haft ett flertal liknande utställningar i sitt karga land, och enligt vad engelskorna meddelade kommer de inom kort att arbeta efter samma linje.

Söndagen den 4 augusti blev den glansfulla upptakten, med bussfärder genom Stockholms olika delar och en oförgätlig fest på Skansens Högloft. Efter fru Signe Vessmans hälsningstal och statsrådet Undéns högtidstal utväxlades hälsningar mellan de olika länderna. På sjungande svenskfinska talade Miina Sillanpää — en gång världens andra kvinnliga minister — om nödvändigheten av att socialismen föres in i hemmen. Så länge socialismen stannar som medlemsbok i mannens västficka, så händer det att familjen

karen dansade runt med en liten kulla och gruvarbetarhustrun från ett engelskt kolgruvedistrikt fördes fram i en stadig danskas kraftiga armar. Och alla förstod varandra och alla pratade och skrattade. Och först när skansens renar och björnar sovit i många timmar vandrade de sista gästerna bort till Solliden för att se det nattliga Stockholm vid sina fötter.

Veckans program har redan förut omtalats och det är endast att rapportera att det förflöt programenligt. Med undantag av att det här och där lades in nya moment. Att dessa var av det angenäma slaget framgår av att de bestod i ett besök hos d:r Schischkin i Ålstens scenstudio, där Kottarna och Fåglarna stod för underhållningen, ett garden party hos statsministern för engelskorna som också bjöds på te i Hjalmar Brantings våning, Intourists biografföreställning, lunchen på Konsumhuset med Kooperativa För-

bundet som värd och Stockholms stads ståtliga mottagning i Stadshusets Gyllene sal, där stadsfullmäktiges ordförande Knut Tengdahl tog emot och bjöd på te och förfriskningar. Av detta får nu ingen tro att detta möte gick i festernas tecken. Tvärtom, de som var med, kan vittna om hur varje timme av dagen utnyttjades för krävande studier, och hur ingående man kom i kontakt med verkningarna av den förda politiken inom olika delar av vår socialförvaltning. Skolor besöktes och redogörelser lämnades för vårt skolväsende, barnkolonier, barnhem, upptagningshem studerades under sakkunnig ledning, hem för gamla, för ogifta mödrar, sjukhus, barnbördshus etc., etc., allt som kunde skänka en åskådlig bild av vårt socialarbete visades. Onsdagen blev dock den verkliga arbetsdagen, till vilken

redigt och åskådligt Sigrid Syvertsen om den norska morspensioneringen och Hanna Brochmann om de nya danska förslagen angående barnvårdsdagarna varjämte den unga finskan Sylvi-Kyllikki Kilpi vann allas hjärtan när hon talade om de finska mödrarnas och barnens förhållanden. Därefter intogs podiet ånyo av svenskorna. Advokat Sonja Branting-Westerståhls välformade och aktuella föredrag om Krig och fascism lämnade inte någon oberörd, och redaktör Kaj Andersons redogörelse för de svenska kvinnornas åtgärder för att söka lösa husmoderns semesterfråga fångade i synnerhet de utländska deltagarnas intresse. Sista talare var fru Hulda Flood, som framhöll betydelsen av studieutbyte mellan de olika länderna. Slutligen framlades ett resolutionsförslag, vars slutgiltiga utformning återfinnes på

En outtröttlig kvinnoskara åhörde dagordningens tio föredrag med aldrig svikande intresse och entusiasm i Konserthusets Attiksal.

alla föredrag koncentrerades under mottot "Kvinnornas samhällssyn — folkens framtid". Från klockan nio på morgonen till sex på kvällen hölls inte mindre än tio föredrag inför en lika intresserad och outtröttlig åhörarskara. Till presidium utsågs de närvarande delegationernas ledare, alltså fru Signe Vessman, fröken Miina Sillanpää, Helsingfors, fru Thea Tönder, Köpenhamn, och fru Sigrid Syvertsen, Oslo. Första talare var fru Disa Västberg, som gav en instruktiv överblick över de åtgärder som stat och kommun vidtar för att bereda våra mödrar och barn hjälp och vård. Fru Olivia Nordgren gav därefter en historisk överblick över arbetet att få till stånd en effektiv barnförsäkring och sedan kom turen till fru Myrdal som klart och sakligt talade om möjligheterna att ekonomiskt understödja hemmen. Kerstin Hesselgrens temperamentsfulla och fördomsfria åsikter om NF ryckte åhörarna med sig och lockade till många instämmanden. Av de utländska delegaterna talade

annat ställe i detta nummer, liksom också utförligare referat av de olika föredragen. När man sedan bestämt nästa konferens av detta slag att äga rum 1937 åtskildes man för att i lugn och ro tänka över de fakta och uppgifter, som i så rikt mått beskärts.

Efter denna ansträngande dag kom torsdagens skärgårdsutflykt som en välkommen avspänning, och då solen sken och havet glittrade och alla holmar och uddar och skär klätt sig i sin saftigaste grönska blev denna resa en önskefärd. På kvällen inbjöd Stockholms kvinnodestrik till en den mest strålande avskedsfest i Blå Hallen. Hälsningstalet av husets värdinna fru Ruth Gustafsson gav genast stämningen. Musiken spelade upp och i färgrika sockendrakter tågade ett lag ungdomar in och till gästernas förtjusning tedde sig med ens den ståtliga festsalen som en vacker tavla full av liv och färgglädje. (Forts. å sid. 15.)

ARBETSSKOLAN LÄR AV DET FRIA BILDNINGSPÅRBEDET

Inga pulpeter men blommor på arbetsbordet.

Klassrumsinteriör från Norrhedaskolan.

Den 16—19 juni samlades ABF:s instruktörer jämte några förbunds distriktstudiesledare, på inbjudan av ABF, till en studiesledarekonferens i Brunnsvik. Vårt kvinnoförbund tillhörde de lyckliga, som erhållit inbjudan och nitton av förbundets studiesledare deltog.

Centralbyrån förelade konferensen ett program med digra

dagordningar för varje dag, vilka blevo ännu digrare emedan varje grupp dessutom hade enskilda överläggningar, för vilka tiden aldrig räckte ordentligt till. Det var således ett arbete under högtryck, men det var också en oerhört arbetsvillig styrka som kommit tillsammans för några få, alltför få dagar. Ingen knotade över för hårt arbete, men alla knotade över att inte tiden räckte till så man kunde hinna mera.

Hoppas ABF i nåd ser till sina arbetare i vingården, och inte dröjer så länge innan nästa konferens inkallas. Det var nämligen åtta år sedan instruktörerna sist kom samman och distriktsstudieledarna samlades för första gången.

Det förnams även under konferensen ett dovt brummande från de förbund som ej erhållit kallelse, ett brummande som trängde in genom väggarna i föreläsningssalen och för ett ögonblick såg ut att vålla litet oro. Denna oro stillades dock när ekonomichefen upplyste att i så fall lokalerna inte på långt när räckt till.

Förhandlingarna omfattade skilda ämnen, såsom olika metoder i bildningsarbetet, propagandan, organisations- och ekonomiska frågor samt biblioteks- och föreläsningssamheten jämte lantarbetarnas och sjömännens studiearbete. Särskilt intresse tilldrog sig frågan om studiearbetet bland övergångsårens ungdom, och alldeles särskilt gladdes den som skriver dessa rader över de närvarande folkskolläraernas intresse för och insats i det arbetet. På grund av frågans vikt voro två inledare anmodade, Hernfrid Bark från Riddarhyttan och Karl Salomonsson, Hälsingborg, båda två lärare i folkskolan. På ett varmhjärtat sätt analyserade de problemet ur olika synpunkter, framhållande vikten av samarbete mellan skolan och folkbildningsarbetet, för att åstadkomma en samverkan som skulle ta sikte på fortsatta studier omedelbart efter skoltidens slut.

Detta vore också möjligt om barnen i skolan lärde sig älska undervisningen, ansågo inledarna.

Hur detta skulle gå till fick man en stark känsla av då herr Salomonsson redogjorde för de metoder som Hälsingborgs skolor arbeta efter. Jag lystrade särskilt till när han berättade hur barnen inte längre sutto och längtade efter rasterna, utan att det i stället var svårt att få dem att lämna arbetet för en stund.

Jag kunde inte motstå frestelsen att efteråt be honom om några upplysningar angående denna "nya skola", vilka han med beredvillighet lämnade.

Den "fria" skolan, arbetsskolan, som inrymmer tanken frihet och arbetsglädje under ansvar och som syftar till att uppamma barnets aktivitet och verksamhetslust, vann först tillämpning i efterkrigsårens Tyskland och Österrike, där den nog i början drevs till vissa överdrifter.

När den kom till våra breddgrader tog man upp det bästa, det verkligt värdefulla. Den stad, som i vårt land företrädesvis tagit upp idén är Hälsingborg, vars folkskoleinspektör, doktor A. Gierow, hyst ett varmt intresse för de nya

idéerna, propagerat för dem i tal och skrift och vad som är bättre, låtit lärarna praktisera dem i olika klassavdelningar. Han har fått Skolöverstyrelsens tillåtelse att experimentera med de nya idéerna och metoderna i åtskilliga s. k. försöksklasser inom sitt skoldistrikt. Frihet har även rätt för lärarna, varför idéerna praktiserats litet olika, i mer eller mindre renodlad form.

I den fria skolan är katedern borta, bildligt och bokstaveligt, och läraren vandrar bland eleverna som en hjälpare och förstående kamrat. Skolbänkarna äro, där ekonomin så tillåter ersatta med bord och stolar, och hemläxor förekomma i mindre utsträckning än i den gamla renodlade pluggskolan. Skolsalen är så långt görligt, förvandlad till en trevlig arbetsplats med blommor på borden, trevliga bokhyllor och boksamlingar samt mången gång omväxlande "hemmagjort" inredningsmaterial.

Skolformen tillåter koncentrationsläsning. Man behandlar ett ämne i följd och plottrar ej sönder detsamma i timmar, vilket givetvis måste bli mycket intressantare för eleverna. I en del fall delas barnen upp i grupper och få hjälpas åt med en uppgift. Man vädjar till varje barns individuella anlag och intressen och sporrar på det sättet självverksamheten. I stället för att läraren i den gamla skolan är den överhet, som säger "du skall" och "du skall icke", så syns läraren i den nya skolan så litet som möjligt, han försöker ta reda på barnens olika böjelser och anlag, länkar in dessa till förmån för ämnet och lockar barnen att ta självständiga initiativ och arbeta på egen hand. För att möjliggöra detta och för att kunna tillämpa de nya idéerna överhuvudtaget krävs det också nya metoder, rikhaltigt åskådningsmaterial, egna klassbibliotek jämte andra hjälpmedel. Ett gott hjälpmedel utgör den s. k. arbetsboken, som eleverna under lärarens överinseende och efter givna föreskrifter få arbeta ihop i olika ämnen. Den är så lagd att rikt utrymme ges åt barnens eget initiativ, och man blir mången gång förvånad över att se den uppfinningsrikedom, den energi och det allt uppslukande intresse de unga utveckla för att samla material och forma ut sin arbetsbok, antingen det sen gäller att skriva redogörelser och uppsatser, rita bilder och grafiska framställningar, eller samla klipp och illustrationer ur tidningar, tidskrifter o. d. Ur dagspressen kan nämligen mycket av värde hämtas för att aktualisera, levandegöra och konkretisera lärobokens torra stoff, isynnerhet då i ämnena historia, geografi och naturkunnighet.

Så få barnen i arbetsboken en egen tillhörighet, som de själva skapat och som de också betrakta med berättigad stolthet och kärlek. Stommen till dessa arbetsböcker tillhandahållas av olika förlag och utgöra den samlade produkten av olika erfarenheter och försök. Man får i det sammanhanget inte glömma, att arbetsboken befunnit och alljämt befinner sig på experimentens stadium och är stadd i ständig utveckling. Detta är en vinst och en styrka, och jag tror att man gör klokt i att inte döma dessa olika försök och hjälpmedel för hårt, när man skriar mot det s. k. lärobokseländet. En viss differentiering och individualisering beträffande böcker och hjälpmedel kan vara försvarbar inom en alltmer individualiserad och fri undervisning. Den fria skolan är i verklig mening demokratisk och fost-

rar givetvis i högre grad än pluggskolan barnen till att självständigt orientera och hjälpa sig tillrätta i det samhälle, där de skola leva och ha sin gärning. Stor vikt lägges vid att lära sig böckers rätta bruk och att nyttja referensbibliotek; barnen få god övning i att använda uppslagsböcker och utarbeta uppgifter på egen hand vid varje tänkbart tillfälle.

— Och, säger min interlokutör, detta är ju också strängt taget det arbetssätt, som vi sträva efter att tillämpa inom studiecirkelarna, och det säger sig självt, att de barn som fostrats i denna anda bli en god tillgång för bildningsarbetet. De ha ju redan i skolan lärt sig att bedriva studier och inte bara själlöst plugg och finna sig snart tillrätta med cirkelarnas arbetsmetoder. Och vad som är oändligt värdefullt är, att det hos de unga skapas intresse för studiearbete, kärlek till böcker och även till skolan. Den torra läxboken, liksom varje god bok, blir en vän, hos vilken man får hjälp och kunskaper för de uppgifter man fått eller får sig förelagda. Barnen utföra också vanligtvis sina uppgifter ordentligt och omfatta arbetet med kärlek. Ibland göra de upptäckter, som de komma till sin lärare med, vilket ju även för denne verkar stimulerande och skapar arbetsglädje.

— Skada bara att man inte kan tillämpa de nya metoderna i önskvärd utsträckning, slutar herr Salomonsson, som tydligen är uppfylld av det varmaste intresse för de nya idéerna på skolans område.

— Några hinder därför och önsknings för att få dem ur världen? frågar intervjuaren.

— Naturligtvis lägger ekonomin hinder i vägen i många skoldistrikt, när det gäller att åstadkomma redan de yttre förutsättningarna för arbetsskolidéns tillämpande, anskaffandet av klass- och referensbibliotek, olika hjälpmedel m. m. Sparsamheten drives ju långt, t. o. m. uppe på högsta ort, så snart det rör sig om anslag för folkundervisningen, från den grundläggande undervisningen upp till det frivilliga bildningsarbetet och föreläsningens verksamheten.

Men redan inom den nuvarande ramen går det för den intresserade läraren att tränga in mycket av de nya metoderna och idéerna.

Bara genom det att en ny och förstående anda, en ny syn på skolan och dess undervisning skapas och vinner insteg i de ungas sinnen, är ju åtskilligt vunnet. Jag tror dock att den nya skolan, och varför inte den nya tiden, kommer att som ett oeftergivligt villkor ställa en kraftig begränsning av klassernas storlek.

Man behöver inte vara lärare för att inse, att det i en klassavdelning på 35 à 40 elever ej går att tillämpa den individualiserade och fria undervisningsmetoden i den utsträckning, som vore önskvärd. Här förefaller det, som om skolan hade en del att lära av det fria bildningsarbetet, varinom det intensiva och effektiva studiearbetet bedrivs i cirklar, som sannerligen skulle anses otympliga och ineffektiva med en 30—40 deltagare.

HUSMODERN MÅSTE FRÅGA VARFÖR!

På vår förbundskamrats, Mattis Hörléns, initiativ har Radiotjänst under sommaren ordnat en serie föreläsningar, som tagit sikte på olika områden av husmoderns arbete. Här följer fru Hörléns inledningsanförande.

Att kunskap och utbildning är en nödvändig sak för varje yrke och sysselsättning är ju erkänt av alla.

Det oaktat har det funnits ett arbetsområde, där man sen gammalt ansett, att det inte behövs någon utbildning och det är husmoderns arbete i hemmet. Det har helt enkelt ansetts höra till "kvinnans läggning", och tusentals hem ha bildats i den slentrianmässiga uppfattningen, att förmågan följer med ämbetet

Och vad har följden blivit? Jo, att det husliga arbetet underskattats. Det har kallats tråkigt, själsdödande och enformigt, då det tvärtom är just raka motsatsen såvida inte husmodern har allt för stor arbetsbörda. Men, även det bästa kan dras ned, om man antingen ensidigt gräver ner sig, eller å andra sidan gör sin sak håglöst och utan intresse. Få yrken är dock av så mångskiftande art och framför allt så ansvarsfulla och krävande, som husmoderns. På modern vilar största delen av ansvaret för barnens fostran och vård. Hemmens utseende och välstånd bero mest på husmoderns kunnighet, omtanke och arbetsamhet.

Genom hennes händer går största delen av mannens förtjänst och en ofantligt stor del av samhällets produktion förbrukas i hemmen.

Husmoderns verksamhet är således inte endast ett privat intresse utan den är också en samhällelig angelägenhet av allra största betydelse och räckvidd. Men husmodern av i dag har dock genom teknikens hjälp fått ofantliga fördelar framför forna tiders husmoder. Allt det tunga slitet med t. ex. vattenbärning, golvsurning, besvärlig eldning m. m. har mer och mer lyfts bort från henne, och hon har fått tid och krafter frigjorda.

Och likaså har vetenskapen hjälpt henne på många områden, som hon annars skulle behövt en mödosam och lång lärotid för med många misstag och mycken tidsförlost.

Då frågar man sig: Vad använder husmodern den frigjorda tiden till? Hur behärskar husmodern av i dag sitt yrke? Står hon förberedd, när hon griper sig an med dessa uppgifter? Följer hon med vaket intresse det, som rör sig i tiden? Känner hon i grund och botten sitt arbetsfält? Och har hon lärt sig att organisera sitt arbete?

På dessa frågor måste man svara, att god vilja fattas inte hos flertalet husmodrar, men att utvecklingen på många områden gått så hastigt, att hon ibland inte hunnit anpassa sig eller följa med, och dessutom har utbildningen för husmodern varit och är fortfarande ännu ganska ensidig. Myndigheterna ha ju visserligen ordnat kurser i husligt arbete — som ge flickorna en god grund att bygga vidare på för framtiden, när det gäller matlagning och hemvård, men för den nu verksamma husmodern behövs t. ex. mycken upplysning ännu om hur vår föda bör vara sammansatt m. m. Men därutöver finns det stora områden, där en husmor alltjämt får så att säga arbeta på känn.

H. F. Vad få de unga kvinnorna egentligen veta i en sådan vik-

tig sak som barnuppfostran och allt som hör dit? Lever man inte härvidlag ännu den gammalmodiga uppfattningen kvar, att varje kvinna är född till uppfostrare, och att någon som helst upplysning härvidlag är alldeles onödig?

Men varför ser då inte vårt samhälle annorlunda ut. Hur mycket elände, hur många felsteg och även brottslighet får inte skrivas på felriktad uppfostran, som många gånger beror på okunnighet hos föräldrarna — främst modern.

Fråga läkaren och psykologen. Då får man veta vilket ansvar, som vilar på uppfostraren ifråga om, hur livet kommer att gestalta sig för det uppväxande släktet. Först de senare årens forskning har gjort klart för oss späd barns ålders betydelse. De första levnadsåren är de viktigaste och för karaktären mest grundläggande i en människas liv, säger vetenskapen. Men då är det också lika viktigt att modern lär sig förstå att ge akt på sitt barns livsytringar, så att hon i tid kan lägga till rätta det, som hotar att bli snedvridet såväl i kroppsligt, men framför allt i själsligt hänseende. Att uppfostra barnen till friska, goda och lyckliga människor, det är mödrarnas största, men det är också på samma gång den svåraste uppgiften.

Är de unga kvinnorna vuxna den uppgiften och är de fullt medvetna om sitt ansvar? Härvidlag borde emellertid en del av ansvaret överflyttas på samhället, som skulle ha skyldighet att ge de unga kvinnorna mödrautbildning. O, det skulle kosta samhället för mycket! invänder man. Men, kanske man i stället då kunde spara in på en del sjukhus och förbättringsanstalter.

Ett annat område är bostadsfrågan, som för närvarande är ett av våra svåraste problem.

I städer och samhällen är trångboddheten en verklig plåga, som för med sig stora vådor både för hemlivet och folkhälsan. Det knappas in på utrymmen så att människor måste tränga sig samman, och så ger man som ersättning "alla moderna bekvämligheter", som det heter, vilket visserligen är utmärkt, men hur bra dessa än äro, kunna de ändå aldrig ersätta den fördelen att man har ordentlig plats både att röra sig samt framför allt för att få avskildhet och ro. Detta gäller särskilt för familjer med flera barn. Och vad blir följden av denna trångboddhet? Jo, vantrivsel och olust, upprivna nerver och uteliv. Bostaden hör dock till husmoderns egentliga område och där är hennes arbetsplats. Men, hur har hon reagerat inför detta. Här borde hon sätta in all sin kraft för att få en ändring till stånd.

För närvarande ligga också landsbygdens bostäder i stöpsleven. Stora förändringar ske överallt ute i bygderna tack vare de möjligheter till byggnadslån, som nu finnas.

Ett misstag, som kan ligga nära till hands är, att landsbygden nu tar efter städernas sätt att inreda sina bostäder, men man måste komma ihåg att livet levas dock på ett annat sätt på landet, man behöver större plats för en hel del sysslor och arbeten. Men, så har man ju också den fördelen, att markkostnaderna äro låga och i vissa fall priset på arbetskraften också. Bygg då också rymliga och framför allt förnuftigt inredda bostäder! Det är oerhört viktigt, att landsbygdens husmödrar nu äro vakna och följa med, ty just nu så att säga låsas många byggnader fast för långa tider framåt. Detta är samhällsproblem, som vi alla äro mer eller mindre ansvariga för.

Och sedan en annan sak: Har nutidens husmor någon vidare kännedom om de många förbrukningsartiklar — de, som kallas vårt dagliga bröd — som förekomma i ett hem, och har hon något inflytande på den väldiga apparat, som tillverkningen utgör?

I detta avseende hade forna tiders husmödrar ett stort förspång. Under självhushållningens tid producerades ju allt, som behövdes för familjens behov i hemmen och tillverkningen fick rätta sig, dels efter behovet, och dels efter de resurser, man hade i fråga om material och hantverkskunighet. Men just denna begränsning var också en styrka. Man kände sitt material och visste vad det dugde till, och man lärde sig också, vilka vägar man skulle gå, för att få fram bästa möjliga resultat. Ville man t. ex. ha glänsande och fina linnevävar i kistor och skåp räckte det visst inte blott med att en skicklig väverska skötte väven, utan man måste börja så vackert med att sköta sin linåker väl, röta, bråka, skäkta och spinna med stor omsorg, innan man fick fram ett förstklassigt garn. Likadant var det med de präktiga yllestrumporna, som man kunde använda i årtal dag ut och dag in och de andra slitvarorna. Först genom en omständlig och omsorgsfull behandling av ull, garn och tyg, blev den färdiga varan nästan outslitlig och angående livsmedlen var det också likadant. Husmodern följde råvaran till den färdiga produkten, och hon var alltså själv både producent och konsument. Och det lönade sig alls inte att lägga ner ett stort och mödosamt arbete på ett dåligt material. Det fick man allt själv lida för i längden. Men härigenom förskaffade husmodern sig en stor kvalitetskännedom, som nutidens husmor med allt skäl kunde avundas henne. Vad formerna beträffar fingo dessa rätta sig efter vad saken skulle användas till samt i övrigt efter de möjligheter, som stodo till buds, och ville man genom någon dekoreringsförhöjning utseendet på ett föremål, så gjorde man detta ytterst omsorgsfullt och vackert — tänk t. ex. på gamla hålsömmar och broderier. Genom detta utvecklades både en stor handskicklighet och känsla för färger och former.

Helt annan sak är det med nutidens, särskilt stadens, husmor. Hon har i regel inte någon som helst befattning med varan förrän den köpes i affären och där har hon ofta en förvirrande mängd goda och dåliga, fula och vackra kvaliteter och typer att välja på. Hon har oftast inte en aning om, var dessa saker tillverkas i världen, eller om priset verkligen står i rätt förhållande till varans värde. En billig vara kan ju i längden bli mycket dyr om den är dålig. Och för övrigt, skulle husmodern till äventyrs ha några speciella önskemål om varan, t. ex. någon förbättring, har hon ingen möjlighet att göra sin önskan hörd.

Den moderna reklamen, annonsering och skyltning, är icke alltid en tillförlitlig rådgivare, ty många gånger göres en våldsamt reklam för en mindre god vara, som för tillfället är modern, medan kanske en bra vara mera kommer i skymundan eller rent av inte står att uppdriva.

Den vaneföreställningen måste man emellertid försöka få bort, att fabriksvaror skulle vara dåliga. Tvärtom, det tillverkas utmärkta fabriksvaror just nu — både bra och dåliga, precis som hantverkaren kan göra såväl bra som dåliga saker — det är bara svårigheten för allmänheten att kunna välja rätt och ibland finna dessa varor. Undra sedan på att allmänhetens smak är osäker och dålig.

Men, skulle inte härvid en förändring kunna komma till

stånd. Särskilt för lanthemmen är i vissa fall en återgång till självhushållning med avseende på hemslöjd, både manlig och kvinnlig, av stort värde för kvaliteten på de slitvaror och det bohag, som förbrukas. Och denna förstklassiga kvalitet kan vinnas för samma kostnad, som en sämre vara betingar i pris, därför att gårdens egna produkter kunna användas härtill. Och så kan husmodern utnyttja småstunderna till detta arbete. Glädjande nog är ju detta fallet också i de flesta lanthem numera.

Men annars är naturligtvis i stort sett en återgång till den gamla "goda tiden" varken önskvärd eller möjlig — ingen kan vrida utvecklingens hjul tillbaka.

Nej, man får söka sig andra vägar för att nå målet. Och till dessa hör då först och främst en allmän upplysning, och denna borde börja redan i fortsättningsskolan för flickorna. Att dessa i slöjden och skolköket få handskas med nål, tråd, tyg, kökskärl och servis och matvaror m. m. innebär ju alltid en fostran till materialkännedom, men det behövs också direkt påverkan i form av föredrag, utställningar m. m. I 14—15 års åldern äro flickor mycket intresserade av sådana saker som heminredning, färger och kläder. Det gäller då att inrikta detta intresse på det värdefulla i god kvalitet och även bilda deras smak och färgsinne. För övrigt dröjer det inte så många år, förrän de själva äro färdiga att bilda hem.

För husmödrarna själva gäller det framför allt att ha ögon och öron öppna för iakttagelser. Hon bör lära sig att se, vilket som är det väsentliga och nödvändiga, och vilket som kan undvaras. En dyrbar garnityrmöbel för sängkammaren är t. ex. ingen nödvändig sak, allra minst när man har trångt om utrymme, men en enkel, bra säng till varje familjemedlem hör absolut till livets nödtorft. Och så bör hon lära sig att fråga: Varför? Varför bör en sak vara så eller så? Vad är t. ex. den viktigaste egenskapen hos en stol? Är det att den har en viss stil? — Nej. — Det viktigaste är att man sitter bra på den. För det andra bör en vanlig stol vara stark men ändå lätthanterlig. Först därefter kan man börja tänka på eventuell stil, färg eller annan utsmyckning, om man nu över huvud taget skall ha sådan. Dekorering är förresten en sak, som man skall använda med stor urskillning och aldrig, *a l d r i g* till överdrift. En dekoration är till för att höja ett föremåls utseende och den bör fördenskull vara välgjord och vacker. Men, hellre en bra, odecorerad vara med god form och där materialet självt får framträda, än en dålig med billig grannlåt på. Ofta ställa sig priserna lika för båda sorterna. Och ibland kan en dekoration vara direkt olämplig, även om den i sig själv inte är illa gjord. Såsom t. ex. en blå rand eller figur på en filbunskål. Varför är inte den lämplig? Jo, därför att en blå ton lätt återkastas på mjölken, som ju alls inte bör vara blå utan gräddgul i stället. En annan sak: Varför bör man t. ex. inte ha målade blommor på en vas. Jo, därför, att en målade blomma den må vara hur vackert gjord som helst kan aldrig ändå tävla med en levande blomma eller gren, som står i vasen. Och vasens uppgift är ju ändå att man skall sätta blommor i den.

Genom husmoderns eftertanke och vaksamhet borde man således slutligen kunna komma fram till något, som kunde kallas "naturligt urval", på det sättet att de bästa varorna efterfrågas, och följaktligen skulle också fabrikena tvingas

att tillverka dessa. För närvarande är det ju i stället i stort sett endast fabrikanterna, som bestämma, vilka varor, som skola tillverkas.

Men det borde även finnas andra vägar, där producent och konsument kunde mötas i samförstånd och ta del av varandras erfarenheter och önskemål. Den ena parten sitter inne med kännedom om teknik och material, den andra känner varan i användningen och — köper den.

Hur skall då detta kunna gå till? Jo, genom att fabrikanterna skicka ut kunskapare, som i hemmen förhöra sig om hur en viss vara utfallit, vilka önskemål, som kunna finnas, eller i övrigt vilka iakttagelser kunden gjort angående denna vara. Med andra ord att fabrikena skulle göra s. k. marknadsundersökningar.

Skulle man inte kunna tänka sig att handelsresande åtminstone delvis åtog sig detta. Att de i affärerna ute i bygderna förhörd sig om kundernas önskemål. Då skulle kanske också det där tråkiga försvaret för en ful eller dålig vara "Tja, det är ju så folk vill ha det" — bortfalla av sig själv.

Och de goda och ändamålsenliga varorna, som vad husgeråd angår så betecknande döpts till "vackrare vardagsvara", skulle verkligen också göra skäl för benämningen. De skulle så småningom kunna bli det de äro ämnade till, nämligen var mans egendom.

På detta område har framför allt Svenska Slöjdföreningen fört ett intensivt upplysningsarbete sedan många år tillbaka, och det är också denna förenings förtjänst, att konstnärer anstälts vid vissa glasbruk, porslins- och möbelfabriker m. fl. för att just ge de enkla bruksvarorna inte blott en vacker utan också en bra form.

Det bästa är dock att kvinnorna själva nu börja ta upp dessa olika problem och studera dem med en iver och ett allvar, som verkligen bådär gott för framtiden: Således har Husmodersförbundet sedan länge haft dessa frågor på sitt program och likaså andra kvinnosammanslutningar. Nu senast ha de socialdemokratiska kvinnorna, alltså i huvudsak arbetarekvinnorna genom sitt förbund lagt upp en varukatalog över de bästa förbrukningsartiklarna, som tillverkas för närvarande. Dessutom har även en marknadsundersökning påbörjats genom utskickande av flera tusen frågeformulär till husmödrar landet runt angående önskemål om husgeråd m. m. Och det är verkligen intressant att studera dessa utförliga svar, som inströmmat i stora mängder. Vad är det då den svenska genomsnittshusmodern av i dag först och främst önskar till hemmet? Det är visst inte bjäfs och lyx utan det är sådana saker som "goda sängkläder", "bra filter", "nya kokkärl", "en ny fin diskbänk i mitt kök", "hemslöjd för att det är starkt och vackert" o. s. v. Detta visar, att husmodern av i dag åter börjar lära sig inse fördelen av rejäla varor, som både tåla att användas och ändå se prydliga och trevliga ut. Och vad varslar detta om? Jo, det betyder ingenting mindre än att **DET ÄR EN NY HEMKULTUR, SOM HÅLLER PÅ ATT ARBETA SIG FRAM.**

För husmodern gäller det dock framför allt, att hon känner sitt ansvar både som yrkeskvinna, samhällsmedborgare och som släktets fostrarinna. Detta sistnämnda är det viktigaste och kanske också det, som mest behövs i världen just nu.

DET BÖR STÅ KVINNOR BAKOM

VAD SOM DRYFTADES UNDER KONFERENSDAGEN. VAD SVERIGE GJORT OCH BÖR GÖRA FÖR BARNPENSIONERING. HÄROM SADE RIKSDAGSLEDAMOTEN FRU OLIVIA NORDGREN BL. A.

Barnpensioneringen har upprepade gånger varit föremål för riksdagens behandling, alltsedan början av 1890-talet. 1912 upptogs frågan i samband med det av ålderdomsförsäkringskommittén avgivna förslaget till nu gällande invaliditets- och ålderdomsförsäkring. Men då kostnaderna ansågs bli för stora avstod man från att framlägga förslag om barnpensionering. Branting, som var ledamot av kommittén förordade i ett särskilt yttrande att pensionstillägg för barn borde utgå till änklings, änka och ogift moder med minderåriga barn. Dylikt tillägg borde utgå oavsett om varaktig oförmåga till arbete förelåg eller icke. Efter att 1914 ånyo behandlats avsågs frågan av båda kamrarna, men återupptogs genom en socialdemokratisk motion 1915. Motionärernas motivering att ensammodrar ha rätt att kräva bistånd av samhället, utan att detta skall betraktas som fattighjälp, och att detta understöd måste vara så pass rikligt, att det kan bereda de oförsörjda barnen tillräckligt uppehälle samt ge modern möjlighet att lämna dem vård och uppfostran, förmodade emellertid ej beveka riksdagen. Fyra år senare eller 1919 väcktes ny motion i ärendet, denna gång från frisinnat håll. Andra kammaren biföll motionen men första avsåg med att man borde invänta Fattigvårdslagstiftningskommitténs förslag. 1920 framlades frågan på nytt från samma håll men avsågs med samma motivering. När den kungl. propositionen om barnavårdslagarna 1924 icke medtagit barnpensionering blev därför besvikelsen stor, och de båda kvinnliga riksdagsledamöterna: fruarna Östlund och Thuring samt Bernh. Eriksson väckte omedelbart en motion i ärendet och yrkade dels att Fattigvårdslagstiftningskommitténs förslag om samhällets förskottering av underhållsbidrag åt ogifta, fränskilda och övergivna mödrars barn, samt kommitténs förslag om att understöd för vård i hemmen åt änkors barn, skulle utgå genom barnavårdsnämnderna, måtte inarbetas i den nya barnavårdslagen dels utredning huru understöd åt änkors barn lämpligast måtte ordnas för framtiden. De båda första yrkandena avsågs, men utredningsyrkandet bifölls.

Kvinnor inom olika politiska läger ha sedan ett 20-tal år ägnat frågan stor uppmärksamhet. 1914 uttalade sig Socialdemokratiska kvinnoorganisationerna för pension åt änkors barn och 1918 gjordes ett liknande uttalande av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt. Samma år avlät Socialdemokratiska kvinnornas centralstyrelse en skrivelse i ärendet till den då arbetande kommittén och året därpå gjorde Frisinnade kvinnor ett uttalande i samma riktning. En viss form av barnförsörjning genom pensionering infördes dock i vår lagstiftning, nämligen barntilläggen till invalida pensionärers minderåriga barn. De till att börja med tränga bestämmelserna att båda föräldrarna måste vara invalider uppmjukades till att gälla endast den huvudsakliga försörjaren, mannen. Även om hustrun var fullt arbetsför hade familjen alltså rätt till barntillägg. Att observera är emellertid att det för erhållande av barntillägg icke endast

erfordras att vara pensionsberättigad utan även att mannen skall vara invalid. Invalida pensionstagare, som ha så stor årsinkomst att de äro uteslutna från rätten till pensionstillägg, äga likväl rätt till barntillägg om inkomsten icke överskrider den i lagen nämnda gränsen. I den nya pensionslagen som antogs vid årets riksdag ha barntilläggen bibehållits som förut i avvaktan på utredning och förslag till en allmän barnpensionering.

Det kan synas omotiverat och hårt att barntillägget indrages vid faderns eller moderns död. Motioner om att barnpensionen skulle fortfara att utgå till änka efter pensionsberättigad man, till vars barn dylikt pension utgått, har flera gånger väckts i riksdagen. Senast vid 1924 års riksdag då utredning härom beslöts av riksdagen. Motiveringen var att pension borde utgå till alla änkors barn och inte bara till invalida personers. Ävenså till föräldralösa barn. Pensionsstyrelsen, som fick i uppdrag att verkställa utredningen ställde sig betänksam mot barntilläggens utgående efter pensionärens-försörjarens död, men ansåg det angeläget att hjälp utan fattigvårdskaraktär beredd efter dessas änkor — efter mönster från Danmark — med statsbidrag till kommunala understöd. Vidare ifrågasatte pensionsstyrelsen huruvida inte barnunderstöden borde utsträckas till även andra än invalida personers änkors barn. I den promemoria i ärendet som avläts 1929 hade upptagits följande grupper för pensionering: Änkors barn, föräldralösa barn, fränskilda hustrurs barn, invalida mäns barn, invalida, ensamstående kvinnors barn. 1928 års pensionskommitté fick i uppdrag att utreda frågan men anhöllo att bli befriade från det för att inte fördröja pensionsreformen. 1934 tillkallade socialministern fem stycken särskilda sakkunniga för att utreda frågan och framlägga förslag i densamma. Bland dessa tillkallade finnas tre kvinnor, representerande olika politiska ståndpunkter. Även om pensioneringen inskränkes till vissa grupper är det redan nu klart att kostnaderna kommer att bli högst avsevärda. Men frågan måste dock lösas. Änkors barn är nu i den mån modern inte ensam råar med försörjningen hänvisade till fattigvården. Och även om denna är humaniserad är det dock en tung väg att gå. Understöden är dessutom små och otillräckliga. I en del fall händer det t. o. m. att barnen skiljes från modern och utackorderas, därför att detta ställer sig billigast för vederbörande kommun.

Det är en uppgift för kvinnorna att bringa denna fråga till sin lösning, alla landets kvinnor, oberoende av partisynpunkter. Den lämpliga tidpunkten är inne nu, när man äntligen på allvar tycks ha fått upp ögonen för mödragärningens betydelse. Och mödragärningen: släktets fostran och vård, hemmens fortsatta bestånd även i de fall där familjefadern fallit ifrån är av så stor betydelse för samhället självt att ett tryggande av mödrarnas ekonomiska ställning under utövandet av dennas deras gärning icke kan åsidosättas utan att detta blir till skada för landet.

(Se vidare sid. 18.)

GUIDEN BERÄTTAR

Den av Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund och Tidningen Morgonbris anordnade skandinaviska veckan är över. Och likaså de oförglömliga, hektiska dagar, som den ståtliga brittiska delegationen tillbringade här.

MAN VAR MYCKET NOGA MED att det var en brittisk delegation. Med representanter för England, Skottland, Wales och Irland. Till yttermera visso klädde man sig till och med i kilt för att hävda det skottiska inslaget och denna representant erhöll även ett förhastat löfte att dansa skotsk jig i Stockholms Stadshus.

ATT BÖRJA MED HADE MAN icke nog lovord för Stockholm, ehuru ju Edinburgh är och förblir den vackraste staden i Europa. Man beslöt sig redan från början att "göra" Stockholm effektivt och amerikanskt. Men det var därför icke någon samling ytliga turister, det var levande människor med en inneboende värme och en social ambition.

DET FINNS NOG KNAPPAST något HSB-hus, något barnhem, något ålderdomshem eller sjukhus, som icke besågs från källaren till vinden. Och frågorna haglade angående dessa prov på tillämpningen av vår svenska sociallagstiftning. Det var f. ö. ett nöje att få visa våra välskötta sociala institutioner och att veta, att det kunde bli till gagn för t. ex. slumkvarterens barn i London, Sheffield, Aberdeen etc. Var finns det någon smuts i Sverige? Var någon fattigdom? Var någon arbetslöshet? Det var de stående frågorna, frågor, som man förstår om man sett det tröstlösa Leeds eller frysande människor på London Embankment.

ÄVEN UTOMHUS ÄR SVERIGE inte så tokigt så här års. Det tyckte åtminstone fyra stycken, som helt enkelt kom bort vid Årsta Havsbud och sålunda fingo taga sig hem på egen hand pr järnväg, sedan de så när skrämt slag på "mamma" Sutherland.

En skakande bild, visande arbetslösa engelska gruvarbetares förtvivlade försök att i någon mån hålla sina hem samman. Två gånger i veckan ha de tillåtelse från sina forna arbetsgivare att plocka de små kolstyckena, som eljest ej komma till användning.

De undslapp bestraffning, enär Miss Johnson, representant för en Juvenile Court (barn-domstol) förklarade, att de visat prov på ovanlig intelligens genom att teckenspråkvis taga sig till Västerhaninge station.

"NI ÄTER JU JÄMT"

var en stående replik, men det tycktes ändå som det svenska smörgåsbordet kom ganska bra till heders och förklarade representanterna för Yorkshire-distriktet, att vid nästa distriktssammanträde i Halifax den 17 september, så skall ett dylikt svenskt bord anordnas och deltagarna skola få slåss för födan.

DEN STÖRSTA SUCCÉN VAR NOG ändå svenska barn. I engelska tidningar hade man nämligen förklarat, att sådana fanns inte numera, varför varje telning i barnkrubbor och annorstädes betraktades med både vördnad och entusiasm. En sådan entusiasm, så

att inför besöket å Gillbergska barnhemmet i Uppsala fick man oupphörligen understryka, att det var tillåtet att se men inte röra.

KOLLEKTIVHUSET,

Stadshuset, Tidningen Morgonbris och Per Albin hörde dock till det man helst ville taga med sig hem. Men det är nog lite svårt att avstå från något av dessa ting, så vi fingo behålla dem tillsvidare.

DET ÄR RIKTIGT VEMODIGT

att samvaron med dessa 33 glimrande människor är slut. Eller har den just nu börjat? Jag tror vi beslutar oss för att hålla ihop hädanefter. Så fort glömmet man inte en personlighet som Mary E. Sutherland, Dolly's odygdiga ögon, Rachel Keelings gudabenådade humor etc. Och sålunda ha dessa underbara, rika dagar tjänat sitt ändamål.

Mickey MOUSE

De engelska arbetarkvinnornas första utlandsresa efter morgonbrismönster hade samlat en glad och intresserad studiegrupp från Storbritanniens alla delar, som med oförbränneligt humör och outtröttlig energi utnyttjade varje minut till studier av vår sociala verksamhet.

I glatt sällskap. Statsrådet Undén mellan fru Wessman och miss-Sutherland.

“Vid vår nästa konferens skall vi också slåss om maten“ sade engelskorna.

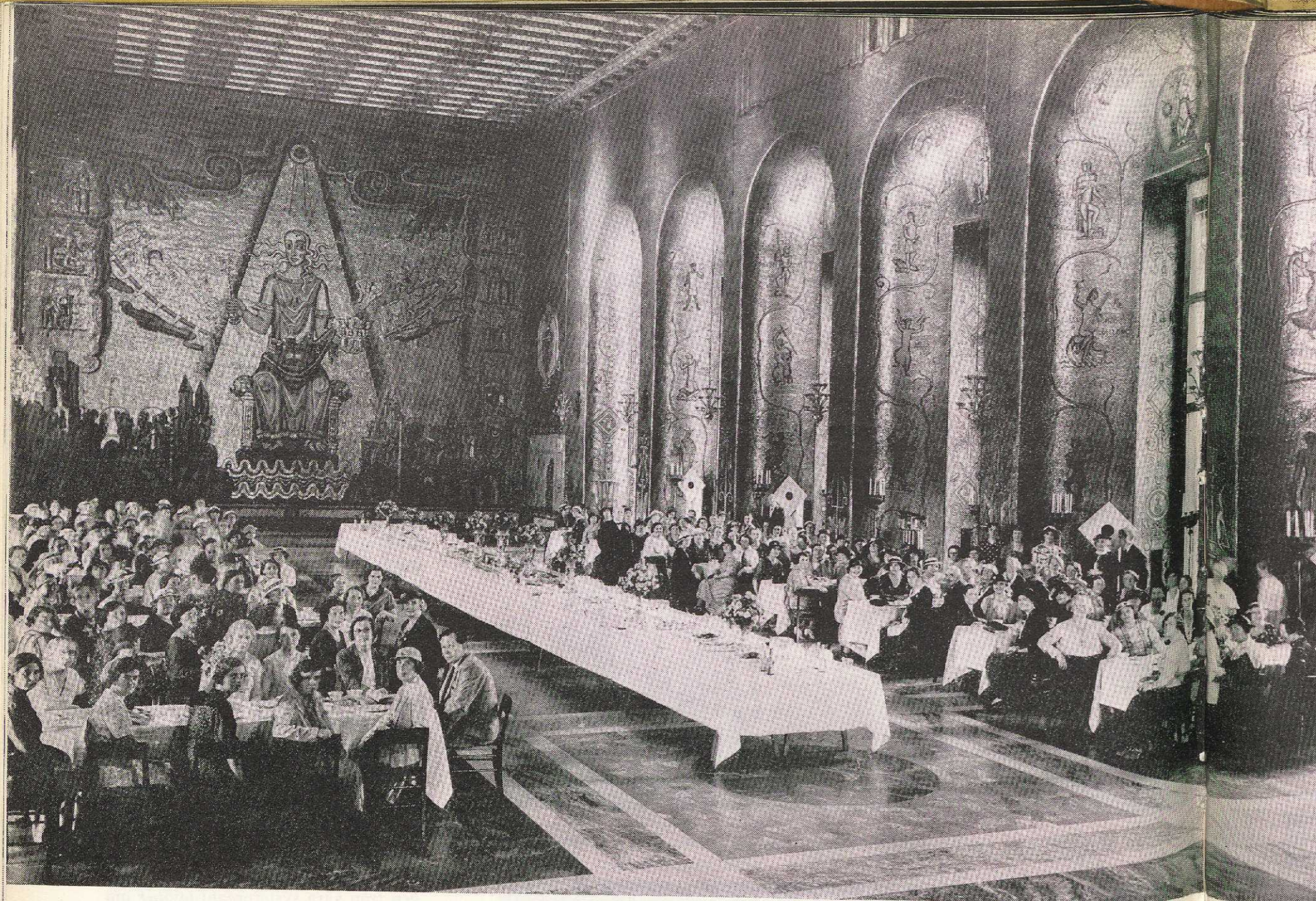
Vid Brunnsvik berättade Alf Ahlberg om den svenska arbetarungdomens egen skola.

En strålande vecka. *Forts. fr. sid. 7.*
 Det avsked Stockholm bjöd sina gäster blev en vacker och värdig avslutning på denna vecka, och det var med särskild värme och klang i stämman som man för sista gången förenade

sig i ett leve för det internationella arbetet och socialismen.
 Resan till Brunnsvik och Fogelstad nästa dag förde genom några av Sverges vackraste bygder. Dalakvinnorna hade mött upp för att hälsa gästerna

i några hundratal, många i sina glada vackra bygdedräkter. D:r Alf Ahlberg och rektor Gunnar Hirdman berättade om skolan och dess arbete och betydelse, och sedan styrde de tre bussarna med färddeltagarna söderut mot Fogelstad där den stora mangårdsbyggnaden strålade av ljus, när resenärerna sent omsider körde upp på gårdsplanen. Här var den sista rasten inom vårt lands gränser för de medföljande utlänningarna, och ett värdigare avsked än denna sörmländska herrgård gav från Sverige kan näppeligen tänkas. De svenska kvinnornas initiativ att söka samla de nordiska och brittiska kvinnorna blir kanske upptakten till ett mera direkt och mera positivt intresse från kvinnornas sida för de mellanfolkliga frågornas lösande, kanske också på en del håll till större förståelse för det egna landets politik, när man får tillfälle till jämförelser och får del av andras erfarenheter och planer. Och framförallt har dessa dagar visat vilka områden och vilka möjligheter som vänta kvinnorna. Ett klart och enigt internationellt ställningstagande i dessa frågor skulle inte endast bidra till dessas snabba lösande utan det skulle också stärka kvinnoförbundens och kvinnosektionernas ställning i de olika länderna.

Genom pressen har vi redan kunnat sända ut meddelande om ett av veckans resultat, nämligen framställningen från våra systerorganisationer om att få ett nordiskt utskott av Internationalens kvinnosektion förlagt här i Stockholm. Vi är övertygade om att den nordiska socialdemokratiens stämma skulle stärkas om en enhetlig kvinnoopinion arbetade fram påtagbara och tillfredsställande åtgärder inom de verksamhetsgrenar, där kvinnan bör och måste ta det största ansvaret. Vi gläder oss åt den enighet och arbetsvilja som präglat samvaron mellan de anglosaxiska och nordiska kvinnorna. Våra statsförfattningar vila på samma demokratiska grund, våra folk ha samma kynnen och lever under liknande betingelser. Det finns många band, som knyter oss samman. Och det var med hoppet att det inledda samarbetet skall utbyggas och bli till gagnande positiva insatser för våra länder och för den mellanfolkliga samlevnaden, som deltagarna återvände till sina hemorter, för att med friska intryck skapa något nytt och gott, värt att visa upp vid nästa möte, som blir i Köpenhamn 1937.

Stockholms stads mottagning i Stadshusets Gyllene sal blev en av veckans glansfullaste tilldragelser.

GÄSTERNAS SLUTOMDÖMEN

Hon stod som en samlande mittpunkt i kvinnornas talkör vid den festliga öppertyren till de nordiska kvinnornas sommarmöte. Det var intet ovanligt med henne. Hon var bara litet äldre än de andra, mera märkt av åren och arbetet. Det var, som stod hon vid avslutningen av den väg, som de andra nyss hade beträtt eller endast delvis vandrat. Hon var mellan 50 och 60 år. Gestalten var lång och senig, händerna grova, som de blir av strängt arbete, håret var tunt och hennes ansikte talade om kampen för brödet, om känsla, om glädje, hopp och vilja. Hon rätar på sig, lyfter ansiktet, ögonen strålar av hänförelse, hon sträcker de till hälften knutna händerna litet framåt och uppåt och låter sin starka stämma tona ut över oss. Hon står för oss som typen av arbetarkvinnan, som kräver ljusare levnadsvillkor och som vill vara med om att skapa fram dem. Hon förenar i sig alla de kvinnotyper som vi under de kommande dagarna skall stifta bekantskap med, hon sätter mottot över mötet, då hon halvt besvärjande, halvt bedjande förkunnar: "Låt intet dö!" Hon brände sig in i vårt medvetande, vi bar hennes bild med oss under de strålande dagarna, som följde, och nu efteråt känner vi

oss stolta över att vara led i samma förbund, som hon, skriver Nina Andersen i danska Social-Demokraten om sina intryck av dagarna i Stockholm och fortsätter: Man vänder hem från detta första mötet med både glädje och stolthet i sinnet. Stolt över att det gav uttryck för att nordens kvinnor är medvetna om att endast positivt arbete kan giva möjligheter till att skapa bättre och lyckligare villkor. Stolt över att alla diskussionerna var genomsyrade av förståelsen för att detta arbete endast kan utföras i frihet och under demokrati. Det står en stark nordisk kvinnoakt bakom friheten och demokratin. Och ens sinne är så fullt av glädje över att man får räkna sig med i detta socialistiska kvinnosamfund. Men det nya samhället bygges inte endast av stolthet och glädje — det behöver arbete. Icke den enskildes arbete men de mångas. Mätte det lyckas oss, som har upplevat stockholmsmötet att smitta andra med den entusiasm och de initiativ, som vi där fick. Tjugo kvinnor kan icke uträtta mycket, men tänk om vi blev tjugo tusen, som var eniga om att göra en positiv insats! Till förbundsordföranden har ingått följande brev från de engelska kvinnornas färdledare, Miss Sutherland, som lovat återkomma i Morgonbris spalter: Det är omöjligt att i ord uttrycka hur tacksamma vi är för den underbara veckan i Sverige. Vi ha fått så många nya idéer vid besöken i de olika institutionerna och de sociala verksamhetsgre-

narna — skolor, bostäder, hem för gamla etc. Men framförallt ha vi hämtat styrka och inspirerats för vårt framtida arbete genom den personliga kontakten. Det var så trevligt att få träffa så många kamrater och få tala med dem i deras egna hem, ty det hjälpte till att ge det hela en så vänskaplig och god stämning. För de flesta i vårt sällskap var detta den allra första resan utomlands, och de ha verkligen haft glädje av varje minut. Den sista dagen, när vi reste till Brunnsvik och Fogelstad skall ingen av oss glömma. Vi avundas våra svenska kamrater mycket — den klara rökfria luften i Stockholm, deras moderna välskötta hem — men vi avundas Er främst av allt dessa underbara skolor, vilka spelar en så stor roll när det gäller att stimulera intresset inom kvinnorörelsen för även den minsta gren av den medborgerliga verksamheten. Jag skulle önska att alla edra medlemmar kunde förstå vad vi känner över er gästfrihet och hur glada vi blev över att få tillfälle att träffa så många kamrater från skilda länder. I Sylvi-Kyllikki Kälpi's skildring av de finska kvinnornas och barnens förhållanden ingick ett litet brev, skrivet av en 11-årig flicka till den finska Social-Demokraternas barnsida. Den lilla flickan berättar om sitt hems förfärliga fattigdom, om lillebror, som är två år men aldrig haft några skor. Om mor, som har sytt tygskor till henne och system. Mor, som

själv inte heller har några skor, men lånar mormors, som hon fått av kommunen. Men visste kommunen om det, så fick nog inte mormor nya skor när hon behövde. Hon berättar om mor, som legat på sjukhuset, och som grät när hon kom hem. Det kunde lilltösen inte förstå, hon var själv så glad, men kanske var det för att allt hade blivit så tråkigt under mors bortovaro. För mormor var över 70 år gammal och såg inte så bra, och dessutom hade hon ju lillebror att passa. Det är tusentals finska barnaöden, som återspeglas i detta brev, tusenden som växer upp i den yttersta fattigdom och nöd, och för vilkas skull våra finska kamrater arbeta.

Docent Ebba Dahlin vid ett amerikanskt universitet som vistats här i Sverige hela sommaren i och för studier av den svenska socialdemokratin och som under vistelsen här deltagit i Morgonbrisresan Vättern runt samt Nordiska kvinnoveckan, har haft ett uttalande i Idun, där hon berättar om sina intryck av bland annat de svenska arbetarkvinnorna. "Jag kommer särskilt att betona hur folkbildningsrörelsen imponerat på mig. Jag har aldrig känt mig så lycklig, som i atmosfären på Brunnsviks Folkhögskola. Hittills har jag alltid gått omkring i livet som observatör, hemma i Amerika känner jag alltid som om jag stod utanför och såg på så fort det inte gäller mitt arbete vid universitetet, men på Brunnsvik, drogs jag med av den stimulerande andan, jag kände att jag hörde till dessa människor, förstod deras idéer och att dessa också voro mina idéer. Det är en särskild stil, en särskild klang över folkbildningen här i Sverige. Maken finns inte i något annat land och jag gläder mig åt att nu få skriva därom och berätta för amerikanerna hur överlägsna svenskarna är på området. I synnerhet kommer jag att framhålla en sak, som skiljer Sverige från Amerika: Edra arbetarkvinnors bildningstörst, kunnsighet och vaknhet. Jag föreläser inte bara på universitetet i Seattle, utan för ett otal kvinnoklubbar, från exklusiva societetsklubbar till arbetarkvinnors studiecirklar, men min största publik har jag hos den enklare medelklassen, bland små fru- ar, som stjåla till sig några timmar i veckan för att få orientering i moderna problem, historia och litteratur. Här i Sverige tror jag mig förstå att det är den s. k. överklassen och arbetarkvinnorna som är mest vakna. De svenska arbetarkvinnorna ha kommit längre än de amerikanska i det fallet. De förstå att man måste inte bara vara hemkvinna utan också intellektuellt självständig. Det räcker inte bara att pyssla och koka och förse man och barn med kläder, utan det är lika viktigt att vara intressant. När barnen kommer hem och frågar t. ex.: "Vad har hänt i Abessinien i dag?" skall modern vara insatt i frågorna, kunna diskutera dem. Kan hon inte svara, tröttnar barnen och tycker det är tråkigt hemma, ty det räcker inte bara med ett vackert dukat bord, det måste vara dukat i huvudet också! Och det har era arbetarkvinnor insett och därför tror jag att det är ifrån dessa lager, som uppräckningen skall ske, den intellektuella uppräckningen.

Miina Sillanpää, hembiträdet som blev världens andra kvinnliga minister.

En annan av den finska kvinnorörelsens förgrundsfigurer — Anni Huotari — som mer än de flesta finska pionjerna varit utsatt för reaktionens förföljelser.

Kerstin Hesselgren, som vanligt i internationell miljö.

Ebba Tönder och Miina Sillanpää utbyta erfarenheter.

HUR VÅRT LAND ORDNAR FÖR MÖDRAR OCH SPÄDA BARN

UR DISA VÅSTBERGS TAL PÅ NORD. VECKANS KONFERENS

Då friska, livsbejakande mödrar äro nödvändiga för släktets bestånd, och då sunda barn äro ett lands största tillgång, så måste väl de utgifter samhället gör för att bevara och stärka släktet genom förebyggande och hälsovårdande åtgärder aldrig räknas som annat än ett plus till nationens kraft och ekonomi. Bäst och klarast är denna åskådning uttryckt i vårt partis program.

Vårt land har en låg spädbarnsdödlighet, men den kan nedbringas ännu mer genom att hennens ekonomi stärkes och genom effektiv mödravård. Förvården av mödrar spelar en viktig roll. De sakkunniga visa att endast c:a 25 % i städerna och 50 % på landsbygden haft tillfredsställande tillsyn under havandeskapet.

Sakkunniga utgår ifrån att vården på anstalt är den bästa och tryggaste. Av de c:a 300 dödsfall som äga rum i barnsäng äro hälften orsakade av infektioner. Faran därför är störst i hemmet. På grund av det bristande utrymmet, de dryga avstånden och de höga priserna står anstaltsvård icke alla mödrar till buds.

Sjukvårdskommittén och medicinalstyrelsen vill främja en rationell utveckling av anstaltsvården för mödrar. Man utgår ifrån en rayon på 3 à 4 mil för varje anstalt såsom lämplig att fylla behovet. Organisationen är tänkt sålunda: 1) Barnbördshus och BB-avd. vid lasaretten utgöra själva kärnan av denna anstaltsvård; dessa avses närmast för städer, köpingar, municip, industriorter och närliggande lands-

bygd; 2) där dylika anstalter ej kunna ordnas kompletteras behovet med förlossningshem eller -rum hos barnmorska; dessa avses för den rena landsbygden; 3) för ödemarken beräknas vårdplatser å sjukstuga, event. förlossningshem eller -rum samt anordningar för väntande och förlösta mödrar, i första hand vid läkarstationerna.

Frågan om narkos vid förlossning är även aktuell. Kvinnor våga ej drömma om narkos. Läkarna äro även av delade meningar i saken. Mödrarna ha dock rätt att kräva fri narkos, och det kravet kommer att växa i styrka. Den lindring som kan vinnas genom dylika medel böra även stå en fattig barnaföderska till buds. Narkosen får ej vara ett privilegium endast för dem som ha råd till den.

Ekonomisk hjälp till fattiga barnaföderskor är en gammal stridsfråga i landet. Denna fråga fick 1931 en första lösning. Bestämmelserna äro följande: Kvinna som tillhört erkänd sjukkasse i minst 270 dagar före barnsbörd äger rätt till moderskapshjälp. För kvinnor, som icke äro sjukförsäkrade men mindre bemedlade utgår moderskapsunderstöd. Sjukvårdskommittén föreslår även, att de, som få moderskapsunderstöd skola ha samma rätt till fri vård på allmän sal å anstalt som de försäkrade, att dagavgiften sättes till endast 1 kr. och att för förlossningsfall i hemmet ett tillägg utgår med 10 kr. För mödrar i ödemarken skulle detta tillägg utgå med 15 kr. som ersättning för 15 dagars vistelse å väntehem. Medicinalstyrelsen har gått ett steg längre och föreslår, att alla barnaföderskor erhålla fri vård på allmän sal å anstalt eller fri barnmorskevård, jämte eftervård vid hemförlossning.

En viktig form att skapa friska mödrar och barn är den förebyggande mödra- och barnavården. Många fall av dödföddhet liksom även spädbarnsdödlighet ha sin orsak i svaghet hos modern, men främst i okunnighet och oförmåga att sköta sig själv och sitt barn. Genom mjölkdroppar och barnavårdscentraler ha enskilda och samhället sökt bringa hjälp. Dessa ha dock mest åsyftat hjälp åt barnen. Mycket goda resultat ha även uppnåtts där man bedrivit denna verksamhet. Felet är endast att vi ännu har blott ett 50-tal mjölkdroppar och centraler på 26 orter i riket.

Sakkunniga vilja nu utvidga och rationalisera denna verksamhet. Man åsyftar dels att få centralerna att vidga sitt program, och dels att få en bättre organisation för det hela. Medicinalstyrelsen har utarbetat en detaljerad plan för omläggning av verksamheten. Densamma avser icke sjuk- utan hälsovård, det gäller att förebygga uppkomsten av sjukdomar hos mödrar och spädbarn. Rörande organisationen förordas tre olika typer:

1) för större städer mödra- och barnavårdscentraler, vilka äro skilda åt, och ledda av resp. kvinno- och barnläkare; 2) Mödra- och barnavårdscentraler utan specialisering för övriga städer och tät industribygd, samt: 3) Mödra- och barnavårdsstationer i mindre samhällen och på landsbygden. Av den första typen beräknas en på varje påbörjat 50.000-tal invånare. Stockholm skulle behöva 3 mödra- och 10 barnavårdscentraler. För de ått. största städerna föreslås 11 mödra- och 22 barnavårdscentraler, och för de 82 städer med över 3.000 inv. en gemensam central vardera, medan 24 städer och övriga orter skulle ha vårdstationer. Dessa skulle skötas av provinsialläkare med hjälp av distriktssköterska. Landstingen skulle mot statsbidrag ordna verksamheten. Den försöksverksamhet som under

Hur behålla barnen friska och duktiga?

Det är en fråga, som ligger varje mor om hjärtat. Den bästa lösningen är, säga läkarna, att se till att barnen få en föda, som är rik på vegetabilier och mjölk. Giv dem därför i rikliga portioner Kellogg's Corn Flakes, som är alla barns förtjusning.

Kellogg's Corn Flakes utgör tillsammans med kall mjölk eller gräddmjölk en icke blott välsmakande utan även ytterst närande och lättsmält rätt. Lämplig såväl till frukost som lunch och kvällsmål. Ingen tillredning. Finnes hos Eder specerihandlare.

CORN FLAKES

972

10 STORA PORTIONER I ETT PAKET!

några år bedrivits i olika delar av landet har slagit väl ut. Centralernas verksamhet skulle understödjas med upplysning genom kurser, skrifter och radio.

Vår mest betydande landvinning för barnens skydd är lagen om samhällets barnavård. Kommunernas bruttokostnader för barnavården uppgingo till drygt 10 milj. kr. Man har alltså här en både omfattande och dyrbar verksamhet. Ändock har man en bestämd känsla av att mycket mera måste göras för att skapa en god vård åt alla dessa barn.

Sedan 10 år finns i Stockholm och Solna något som kallas för hemhjälp. Denna avser att bispringa fattiga barnaföderskor i deras hem på så sätt att ett kvinnligt biträde träder i husmoderns ställe under den tid denna är ur stånd att vårda barn och hem. Verksamheten ordnas genom barnavårdsnämnden. Liknande verksamhet existerar på olika platser i landet genom s. k. hemsystrar. Sedan 1930 finns en skola i Uppsala för utbildning av sådana. Inom kvinnoförbundet har gjorts en förfrågan om behovet av dylika hemsystrar. Konstigt nog var man på flera håll främmande för tanken. Här och var dryftas dock frågan att genom detta system bereda fattiga överansträngda husmödrar en tids vila och omväxling genom resor, kurser o. s. v. Semestern för husmodern kunde med dessa s. k. hemsystrar även få sin lösning. Här öppnar sig en ny väldig uppgift för samhället.

Den goda konjunktur, som råder just nu för att skapa bättre förhållanden för mödrar och barn i landets och släktets intresse måste utnyttjas. Vi socialdemokratiska kvinnor, som under långa och mörka år envist och tålmodigt arbetat för dessa frågor, vi måste nu fortsätta att stimulera och upplysa den allmänna opinionen för att snara och radikala åtgärder må komma till stånd, ty här måste läggas en solid grund för ett tryggare familjeliv och en bättre folkhälsa.

KVINNOKONGRESS UNDER MARS 1936

Härmed kallas till ordinarie kongress att hållas i Stockholm i medio av mars månad 1936.

Enligt stadgarna skola frågor och motioner vara insända till förbundsstyrelsen senast fyra månader före kongressen, således till den 15 november 1935.

Till kongressen äger varje organisation, som stadgeenligt tillhör förbundet, rätt att sända ett ombud för varje påbörjat 50-tal medlemmar. Varje distriktsstyrelse äger rätt vara representerad med ett ombud.

Kongressavgiften är 5:— kr. per ombud.

Resekostnaderna, som beräknas efter resefördelning samt dagtraktamente bestrides av organisationerna själva. Fullmakt för ombud skall insändas till förbundets expedition senast 3 veckor före kongressens öppnande.

I övrigt se förbundsstadgarna § 7.

Med hälsning
SVERIGES SOC.-DEM.
KVINNOFÖRBUNDS
Styrelse.

Som om mor själv sutte i skolbänken

vet hon, hur skolarbetet frestar barnens krafter. Därför ger hon barnen näringsrik och lättsmält mat:

ostsmörgås, sötmjök och gröt av

kooperativas havregryn

NIPPONS DÖTTRARERÖVRA FABRIKERNÄ OCH BLI EN FARLIG FAKTOR PÅ VÄRLDSMARKNADEN

En arbetslöshetskö i körsbärsblommornas land.

Japan har genomgått inte endast en snabb industrialisering utan också en vittgående rationalisering. Till följd av detta har produktionen per person enligt japanska uppgifter 1931 stigit 65 % sedan 1919. Ännu mera beaktansvärd är produktionsstegringen i textilindustrin, vars fabrikat inneha första platsen i den stora japanska exporten. Enligt den japanska fabriksinspektionens statistik har arbetsresultatet i bomulls- väverierna stigit från 18 yards per person 1922 till 50 yards 1932, d. v. s. mer än två och en halv gång. Lejonparten av denna produktionsstegring infaller under de fem åren 1927—1932, alltså under de år som kännetecknats av en stark mekanisering och rationalisering. Den enorma stegringen inom textilindustrin beror till största delen på kvinnoarbetet. Av textilarbetarna utgöras inte mindre än 81,6 % av kvinnor. Inför dessa siffror och fakta är det av särskilt intresse att klargöra sammanhanget mellan rationaliseringen och utvecklingen av det kvinnliga förvärvsarbetet. Bidrager rationaliseringen i Japan till en stegrad efterfrågan på kvinnliga arbetare, i motsats till vad man kunnat utfinna i europeiska industrier? Den som finner de utslagsgivande orsakerna i den kvinnliga arbetskraftens billighet, blir svaret skyldig, när det gäller att förklara varför andelen av kvinnoarbetet inom de enstaka industrigrenarna kan mätas så oerhört olika. Ty inom de rationaliserade yrkesområdena är arbetskraftens anlag och skicklighet den primära förutsättningen, så att endast kombinationen hög yrkesskicklighet hos de kvinnliga arbetarna och låga löner kan verka sporrande på efterfrågan av kvinnlig arbetskraft. Hur är det nu ställt med de japanska arbeterskornas skicklighet och löner? Inom vilka industrigrenar, oavsett textilindustrin, föredras kvinnlig arbetskraft och på vilka grunder?

I detta avseende erbjuder sig ett mycket uppslagsrikt material i en just offentliggjord berättelse av herr Fernand Maurette, som på uppdrag av Internationella Arbetsbyrån

företog en studieresa till Japan. Där undersöktes 22 storindustrier, som tillhörde 16 olika branscher.

För de intryck, som textilarbetet gav är följande mycket betecknande, som berör en av de största textilfabrikerna i Tokio: "Denna fabrik sysselsätter 2.000 personer, därav 20 % män och 80 % kvinnor: mekaniseringen har här skridit långt, utrustningen som för inte så länge sedan var från utlandet, framställes nu nästan uteslutande inom landet. Den mekaniska rationaliseringen har drivits långt; vi sågo unga flickor, som betjänade 8 vanliga och 30 till 40 mekaniska vävstolar."

Japan har alltså på en oerhört kort tid uppnått inte endast den högsta grad av mekanisering, varigenom automater har trängt ut den mänskliga arbetskraften, utan liksom i Europa och Amerika påbörjas i de rationaliserade yrkena just de unga arbeterskorna den nervpåfrestande matningen av det största tänkbara antal maskiner. Hur mycket mera den vittgående arbetsfördelningen gynnar kvinnan än mannen bevisar de uppgifter, som representanterna för Internationella Arbetsbyrån samlat in vid undersökningen av den japanska metallindustrin, i synnerhet elektroindustrin och urtillverkningen. Till följd av den snabba elektrifieringen genom utnyttjandet av vattenkraften visar Japan i dag en större kvantitet elektrisk energi än Tyskland och Frankrike och nästan lika mycket som Storbritannien. Även byarna äro försedda med elektriskt ljus. Härigenom rycktes glödlamptillverkningen upp, närmast genom efterfrågan på den inhemska marknaden. Till följd av tillverkningsstegring genom rationalisering befordrades även exporten av glödlampor. Från 1923 till och med 1932 har antalet exporterade glödlampor mer än tjugufaldigats, varigenom priset per glödlampa har sjunkit med nästan 66 %. Den på detta sätt stegrade produktiviteten har uppnåtts genom den kvinnliga arbetskraften, ty liksom i de gamla industriländerna överväger också i Japan kvinnoarbetet i lampfabriker-

na, som till följd av arbetsfördelningen tar den kvinnliga fingerfärdigheten mer i anspråk. Sålunda fann Maurette vid undersökningen av en stor fabrik, som ensam är i stånd att tillfredsställa 3/5 av glödlampsexporten, att inte mindre än 77,5 % av arbetskraften bestod av kvinnor. Även vid en stor urfabrik var tendensen en förstärkning av den kvinnliga arbetskraften, och detta på följande grunder: "Arbeterskorna ha en genomsnittsalder av 20 år, de stanna i allmänhet inte längre i fabriken än 6 till 7 år, till giftermålet. Utvecklingen går därför alltmer dithän att unga flickor sysselsättas i synnerhet i avdelningen där klockorna sättas samman, där de kunna uppnå större skicklighet än mannen.

Men jämsides med denna högre värdering av den kvinnliga skickligheten och dess arbetsresultat fasthåller arbetsgivarna, som i de gamla industriländerna vid underbetalningen av den kvinnliga arbetskraften, varför skillnaden mellan manliga och kvinnliga löner i Japan med dess patriarkaliska förhållanden blir ännu större än i Europa. På grund av denna kraftiga skillnad mellan manliga och kvinnliga löner erhåller den japanska exportören — som redan genom den genomsnittliga låga lönenivån är särskilt gynnad — ett så mycket större försprång på världsmarknaden, vilket stegras ännu mer allt eftersom kvinnoarbetet tas i anspråk till och med inom den hittills helt manliga metallindustrin. Förutom de ovan anförda exemplen är det betecknande härför att vid undersökningen av en av de största, mest mekaniserade cykelfabrikerna visade det sig att andelen av arbeterskor utgjorde nästan 50 % av hela arbetsstyrkan. Med en dylik underbetald kvinnlig arbetskraft är det naturligt att den japanska exporten av cyklar under de tre krisåren har ökats fyra gånger. För denna exportökning spelar kvinnornas höga arbetsresultat en stor roll.

Det framträder särskilt tydligt i tändsticksindustrin, som också kan visa ett stort exportuppsving. Vid undersökningen av en stor tändsticksfabrik visade det sig, att nästan 65 % voro kvinnor, och rapportören sammanfattar sina intryck därifrån sålunda:

"Vad som frapperade oss i denna fabrik var å ena sidan den högt drivna mekaniseringen och å andra sidan, vid den del av tillverkningen som ännu utfördes för hand, som förpackningen, den utomordentliga arbetsfarten, som nästan gränsade till taskspelerikonst. I få japanska fabriker har vi påträffat den moderna industriens alla fördelar i så hög utveckling och i så nära förbindelse med varandra, som i denna fabrik: "mekaniseringen, den fulländade organisationen och det mänskliga arbetets hastiga rytm".

Denna höga uppskattning av produktionen kan ske på grund av arbetskraftens skicklighet, då som förut uppgivits 2/3 av arbetsstyrkan består av kvinnor. Hur avlönas nu detta beaktansvärda kvinnoarbete i den rationaliserade japanska industrien? De intressanta uppgifter, som insamlats av representanten för Internationella Arbetsbyrån beträffande lönenivån och levnadsstandarden kan i detta sammanhang inte bli föremål för en genomgående redogörelse. Här kommer närmast skillnaden mellan den manliga och den kvinnliga lönen i fråga.

Lönen till den skickligaste arbeterskan, vars snabbhet föreföll besökarna som "taskspeleri" utgjorde inte en gång en tredjedel av de högsta manliga lönerna. Man förstår därför att arbetsstyrkan till 2/3 består av kvinnor och vil-

ken vinst och vilket försprång i konkurrens-hänseende de japanska storföretagarna har, när skickliga arbeterskors toppprestationer i modernt rationaliserade verksamhetsområden betalas med de traditionse nliga låga kvinnolönerna. Och denna sparsamhet i fråga om löner blir av så mycket större betydelse när det rör sig om industrigrenar, där kvinnorna har visat sig bättre än männen, som t. ex. vid urfabrikationen och i elektroindustrin. Det framgår med full tydlighet ur följande löneuppgifter för de undersökta fabrikena:

Fabriker	Genomsnittlig dagslön i yen		Kvinnl. lön i % av manl.
	Män	Kvinnor	
Ur	1:60	0:80	50
Isolatorer	2:40	0:60	25
Glödlampor	2:68	1:10	41
Bryggerier	2:30	0:77	33,4

Insparandet på löner genom utsugning av den kvinnliga arbetskraften är alltså i Japan ännu större än i Europa, och medför att man ställer in den tekniska apparaten inte för manligt utan för kvinnligt arbete. På så sätt stegras genom den snabba mekaniseringen efterfrågan på kvinnlig arbetskraft, och genom den stor skillnaden mellan manliga och kvinnliga löner ökas allt mer Japans konkurrensförmåga. Den fördel som den japanska exporten har genom underbetalningen av den växande kvinnliga arbetsstyrkan bestyrker ännu en gång att det nuvarande avlöningssystemet, som betalar arbeterskorna efter deras kön och inte efter deras arbetsresultat kan bli ödesdigert, så mycket mer som också de transatlantiska agrarländerna nu börjar tillämpa den moderna rationaliseringen. Faran för att det manliga arbetet helt skall utträngas genom lågt avlönat kvinnoarbete kan blott avvärjas genom att det gamla lönesystemet frångås. Maskinarbetarnas avlöning efter kön måste ersättas med en lönegradering som uppgöres efter skicklighet. Denna moderna lösning av kvinnornas lönefråga kan endast åstadkommas inom den internationella ramen, och som det i dag ligger till skulle den i ännu högre grad tillgodose de manliga arbetarnas intressen än de kvinnligas.

— och aldrig mötas de två. För japanskan i fabriken representerar prinsessan på bilden en ännu mera främmande värld än för oss.

Funkisvillorna skänker en syd-ländsk prägel åt Reykjaviks gator

ISLÄNSKA HÄLSOBOSTÄDER

De isländska parlamentarikernas fruar, som besökte Sverige i maj månad passade på och tittade på kollektivhuset, som väckte deras stora beundran. I gengäld ha vi varit lika intresserade av att få veta hur bostadsförhållandena på Island gestaltar sig. Redaktören för den isländska kooperationens organ Samvinnan har därför ställt nedanstående artikel till vårt förfogande.

Ett av det moderna samhällets mest svårlösta problem är bostadsfrågan. I synnerhet i de kallare länderna, där husen alltid måste vara varmare och därför kräva mera och bättre material, än söderut. Det måste därför alltid bli förenat med ganska stora svårigheter att skaffa allmänheten goda bostäder för överkomligt pris. För att i någon mån övervinna de svårigheter som den enskilde har att kämpa med, har staten eller kommunen i de flesta länder, som nått en viss social standard, hjälpt de mindre bemedlade att skaffa

En isländsk interiör med svenska möbler.

sig drägliga bostäder. Slutligen har den kooperativa rörelsen tagit saken om hand.

På Island är det först de sista åren, som staten börjat be-
fatta sig med bostadsbygget, och den kooperativa byggnads-
verksamheten började först sistlidna år, fastän den konsum-
tionskooperativa rörelsen på Island är över 50 år gammal.
Förra sommaren började Islands första kooperativa bygg-
nadsverksamhet i Reykjavik, landets huvudstad. Det bygg-
des 33 bostadshus med en- och tvårumslägenheter. Det var
ett helt kvarter som byggdes upp på några månader. En-
familjshusen äro 27, på 6 rum och kök. Tvåfamiljshusen
äro 6, på 5 rum och kök i varje lägenhet. Husen äro fullt
moderna, med elektriskt lyse, gasspis, centraluppvärmning,
bad, klosett och varmt och kallt vatten. Under husen äro
källare, där pannrum, tvättstuga, torkrum samt förrådsrum
inrymmas.

Husens storlek: Enfamiljshusen äro 9×7,5 m i två vå-
ningar och källare, men tvålägenhetshusen äro 12,5×8 m
också i två våningar. I enfamiljshusen, är på nedre botten
ett stort vardagsrum, matsal, litet arbetsrum och kök. I
övre våningen äro 3 sovrum och bad.

Tomt på c:a 450 m² följer varje hus. Där får man en bra
trädgård, utmärkt lekplats till barnen och köksträdgård.

De flesta husen äro byggda av trä och rappade, men
några äro av betong. De flesta i "funkis" med platt tak och
fönster i hörnen. Dessa kooperativa hus äro bekväma, ljusa
och trevliga, med ett ord sagt förstklassiga bostäder.

Lån till byggnaderna tog föreningen i England, och lånar
så ut till sina medlemmar högst 80 % av husets byggnads-
värde. 20 % skola medlemmarna själva tillskjuta av egna
medel. Lånet är taget på 25 år med 5½ % ränta, och blir
med avbetalning 7½ % per år. Priset för husen är, för en-
familjshusen av trä, omkring 23 tusen isländska kronor,
men för tvåfamiljshusen 17 tusen för varje lägenhet. I
svenska kronor blir det 17.760 resp. 14.500.

Det har alltså lyckats att skaffa utmärkta bostäder för
relativt billigt pris. Felet är kanske, att husen äro onödigt
stora och bli för dyra för den stora allmänheten. I fram-
tiden hoppas man i stor utsträckning kunna förbättra
bostadsförhållandena ytterligare genom den kooperativa
byggnadsverksamheten. Parollen är: rymliga, ljusa, hälso-
samma och billiga bostäder åt alla.

Av Gudlaugur Rosinkranz.

VARORNA I MORGONBRIS- KATALOGEN DISKUTERAS

**"I varje fall är det mödan värt att in-
tressera sig för bostads- och hemin-
redningsfrågor. Vi kvinnor måste göra
våra praktiska erfarenheter fruktbara
även inom dessa områden och inte som
tidigare låta oss viljelöst leda."**

(Ur Frauenrecht, den schweiziska
Morgonbris.)

De svenska arbetarkvinnornas nya program omfattas av
allt flera av dem, som till en början ställde sig avvisande
mot den nya verksamheten. Industridagarna och fråge-

Ett exklusivt islandskök

formulären ha pekat hän mot de ännu outnyttjade möjlig-
heterna. Diskussionen om varukatalogen har övergått från
att vara en debatt om dess vara eller icke vara till positiva
försök att ge värdeomdömen om de framförda varorna.
Sålunda har Järfälla kvinnoklubb haft en ingå-
ende diskussion om varukatalogen, varvid många olika syn-
punkter och önskemål framkommit.

För det första konstaterades ett livligt intresse för katalogen
ifråga — ett präktigt uppslag av tidningen heter det i refe-
ratet till Morgonbris. I det första numret fanns ett trevligt
runt bord men den undre skivan föreföll att vara för nära
den övre. Det bör finnas ordentlig plats till tidskrifter m. m.
som man vill ha till hands lite då och då. Det större mat-
bordet och biblioteksbordet är bra saker men för dyra.
Likaså stolarna. En fåtölj 98 kr. — en hundralapp. Det är
oöverkomligt för familjer där inkomsterna inte går upp
till 2.000 kr. om året. Likaledes en soffa 355 kr. Går det
inte att få en trevlig soffa billigare? En soffa t. ex. med 2
bäddar eller varför inte med 3 för barnrika familjer? Hop-
fällbar och med plats för så mycket sängkläder som behövs.
Ottomaner är trevliga och praktiska och bekväma. Konsums
till 57 kr. är visserligen billig men ganska enkel. Det finns
ju efter vad vi har oss bekant intet som helst skydd för

Skaparen av de epokgörande serieserviserna Practica och Pyro, konstnären Wilhelm Käge.

sängkläderna till undre bädden och intet som håller dem fast där, och så är de för korta och för smala. Sen är det en annan sak med Specialkonsums möbler, så väl som möbler i andra affärer — de verka småfuttiga, som gjorda åt dockskåp. De äro förstås avsedda för stadens lilleputtlägenheter. Men vi bygga inte sådana i Stockholms förstäder och trädgårdsstäder och i landsorten. Titta på de moderna byråarna och sekretärerna! De se nog så bra ut på avbildningar, men man blir besviken när man får se dem i verkligheten. Men vackra är dom. Kunde vi nu inte få både vackra och rejäla saker?

Våra mormödrars gamla hederliga byråar — låga men med 3 ordentliga lådor!

Glas och porslin och keramik är utomordentligt vackra saker och även billiga. Bra att Morgonbris upplyser oss om var vi kan få det. Gustavsbergs, Rörstrands, Lidköpings m. fl. fabrikers varor äro också lätt tillgängliga i affärerna. Värre är det med sängkläder, linne och alla slags textilier. I synnerhet det senare. Var får jag vackra gardiner, dukar, draperier, mattor m. m. till skapliga priser? Var får jag de hållbaraste sängkläderna till jämförelsevis billiga priser?

Vi efterlysa vad som finns hos Svenska Slöjdföreningen — Svensk Hemslöjd — Hyresgästföreningens möbelaffär — Vackrare vardagsvara — Bodafors möbler t. ex. var finns de? Hur se de ut? Kan man få köpa dem direkt från fabriken? Vad kosta de?

Särskilt underströks i diskussionen att Kooperativa Förbundet borde med de resurser det har, kunna med framgång ta itu med tillverkning och försäljning av möbler, gedigna möbler.

A. G.

KONSTINDUSTRIEN VÄLKOMNAR DEN NYA REKLAMTEKNIKEN

Den, som en längre tid varit verksam inom den konstindustriella produktionen, erfar ganska snart vilka stora svårigheter producenten har att kämpa emot för att med sina varor nå den stora allmänheten. Här menar jag naturligtvis endast sådana bruksvaror, som till sin karaktär och idé skilja sig från stundens merkantila smakriktning. Visserligen göra affärsmännen mycket aktningvärda försök, att hjälpa producenten häruti, men tyvärr ofta med klen resultat. Allmänheten sägs det då, har gett sitt utslag i negativ riktning. Men ofta är detta påstående missvisande. Ty genom den stora anhopningen av olika typer av ett och samma bruksföremål, som detaljhandeln numera av olika anledningar tvingas att föra, äro möjligheterna att visa och demonstrera bruksföremål i en någorlunda "ren" miljö oerhört svåra. För att i någon mån hjälpa allmänheten att lättare få syn på de föremål, som de svenska fabrikena inom bohagsindustrien numera tillverka tror jag "Morgonbris" utomordentliga reproduktioner på deras katalogsidor komma att vara allmänheten, producenten och icke minst affärsmannen till mycket god hjälp. Köparen kan också mer i lugn och ro bilda sig en uppfattning om vilka varor, som lämpa sig för honom speciellt.

Wilhelm KÄGE

MORGONBRIS PROPAGANDA UNDERSTÖDES

"Medelpads socialdemokratiska kvinnodistrikt samlat till årskonferens, uttalar sitt fulla förtroende och hjärtliga tack till tidningen Morgonbris för dess synnerligen värdefulla innehåll och den goda redigeringen av tidningen. Genom sin varupropaganda har redaktionen visat att den verkligen förstår att väcka husmödrarnas intresse för en god hemkultur."

PÅ UTSTÄLLNINGEN BORDET 1935

Vår klubb besökte utställningen "Bordet 1935" när den gästade Östersund. Den beundrades såväl i sin helhet som föremålen var för sig av samtliga för smakfullhet och gedigenhet. Priserna ansågs likväl för höga för att ifrågasättande saker i någon större utsträckning skulle kunna komma till användning i arbetarhemmen på vår ort, skriver ordföranden i Östersunds kvinnoklubb.

MORGONBRIS LÄSARE DISKUTERAR

LÅT OSS ERKÄNNA ÄVEN PRAKTISK DUGLIGHET

Man undrar ibland över lämpligheten av vissa personer anställda i det allmänna tjänst och man tycker, att vid tillsättandet av befattningar, liksom vid inträdet till en del skolor, en viss hänsyn borde tagas till intresse och förståelse för uppgiften. Men att papper — betyg — är det allena saliggörande, det vet vi ju allt för väl.

Jag träffade nyligen en ung kvinna som kommit på besök till hemlandet från U. S. A., hon berättade för mig anledningen till resan dit över, vilken ej berodde på några förhoppningar att skära guld med täljknivar utan på ren förtvivlan. Hon var föräldralös sedan barndomen och uppvuxen i ett strängt fosterhem. Som 15-åring kom hon ut och förtjänade sitt bröd. Arbetade och slet än som hembitråde, än i fabrik, än som sjukhusbiträde. Trots det många gånger tunga arbetet och den långa arbetstiden kände hon sig mest tillfredsställd på barnhem. Ett litet barns smil eller en knubbig arm om halsen var många gånger tillräcklig belöning för dagars och nätter arbete, tyckte hon. På sin lediga kväll i veckan besökte hon föredrag och studiecirklar.

Så småningom började hon längta efter att kunna göra större nytta, att genom eget initiativ efter bästa förmåga kunna hjälpa och leda dessa små. Till detta fordrades utbildning och hon började att spara sina pengar för att kunna genomgå en skola. Lönen var inte stor, men genom uppgivande av mindre viktiga saker hade hon efter några år en så pass stor summa som var tillräcklig för att kunna genomgå en kurs för den utbildning hon längtade efter. Men — inträde beviljades icke — emedan hon saknade god skolunderbyggnad och rekommendation från någon "känd" person. Goda arbetsbetyg och ett brinnande intresse, klokt omdöme och rik erfarenhet av praktisk verksamhet räknades ej stort. Papper fordrades, om sedan förståelse och läggning saknades var av mindre betydelse. Näväl, min vän sökte inträde två år å rad, sedan uppgav hon hoppet, gick i ren förtvivlan, som många andra, och skaffade sig biljett till f. d. möjligheternas land för pengarna hon skulle haft till skola. Lämnade landet med tungt hjärta. Ehuru hon saknade anhöriga så kändes det svårt att skiljas från Sverige, men hon kände som om hon inte orkade att fortsätta som förut.

Sju år har gått sedan dess och i sommar har hon gästat fosterlandet. Har träffat kamrater och återsett sina barnhem. Vid min fråga om hon inte skulle försöka fresta ödet ännu en gång, svarade hon, att bestämmelserna antagligen inte hade mildrats utan väl snarare skärpts. Nog för att hon gärna hade stannat här, men hon hade en plats i "roffarlandet" som hon uttryckte det, dit hade hon nästan tvungits och då var det väl bäst att fortsätta där. När jag vid avskedet kramade hennes hand, tyckte

jag det var sorgligt att landet hade så litet användning för en människa, som kanske en gång hade kunnat hjälpa till med att göra förhållandena bättre och ljusare för de små, som oförskyllt blir utkastade i världen.

Med detta menas icke att underskatta de teoretiska kunskaperna, ty det vet ju en var, att de är bra att ha, måtte de bara bli tillgängliga för alla, som önskar dem, en gång i världen, men kan man inte tycka, att den människa som kan följa undervisningen skulle ha rätt att få göra det utan att det skall vara så mycket omvägar med betyg och dyl. Vem vill påstå, att vi äro nöjda med förhållandena i samhället som de nu är, trots att vi har så mycket lärda herrar och damer som regerar i verk och institutioner av alla slag, en del har, så förefaller det åtminstone undertecknad, ganska svårt för att fatta ibland.

Det har ju visat sig åtskilliga gånger att personer med ringa skolunderbyggnad gjort storartade insatser till mänsklighetens nytta. Man kan bli statsråd utan vare sig studentexamen eller andra skolbetyg, varför skulle man inte också få bli en ringare tjänsteman, om man vore lämplig för det.

Låt oss försöka lätta något på det byråkratiska system som är rådande, inte minst på skolundervisningens område. Låt oss förstå att duglighet kan finnas utan högre skolbetyg. Låt oss försöka få fram de människor vilka har de största förutsättningarna att kunna hjälpa sina medmänniskor, som kunna inspirera och skapa goda medborgare, ty det är väl ytterst på detta som hela samhällets lycka beror.

L. T.

OMVÄNDELSE

En societetsdam med ett litet von i namnet har trampat Sveabolagets däck som städerska. Hon önskade erhålla ordentliga upplysningar om sjöfolkets liv och leverne ombord och i främmande hamn. Hon har erhållit dessa upplysningar och nödgas på alla punkter revidera den syn på arbetare och arbete hon inhämtat bland bättre mans barn och i fina tidningar. Det förhåller sig med sjöfolket som med människor i allmänhet: Det är bättre än sitt rykte, som alltid är dåligt.

Societetsdamens omvändelse erinrar mig om en liten episod vid en av Centralförbundets kurser för några år sedan. Den besöktes bl. a. av en seminarielärarinna och signaturen. Vi funno varandra i en diskussion om religion. Våra synpunkter voro — tyvärr — begränsade och vi nödgades ta itu med andra världsgåtor. I tidens fullbordan dryftade vi arbetarfrågan, där meningarna voro mycket delade. Våra erfarenheter och synpunkter stämde inte alls. De kunde helt enkelt inte göra det. Hon hade växt upp i ett relativt burget hem och levde i en ombonad miljö i en småstad. Jag blinkade mot den välsignade solen första gången i en fattiggård och reste nu — efter många öden och äventyr i skilda verksam-

heter — omkring som organisatör av rallare och skogsarbetare. Jag hävdade med en viss energi arbetarens rätt att organisera sig och förbättra sina löne- och arbetsvillkor. Lärarinnan hävdade den motsatta meningen och ansåg, att landets arbetare redan fått det alldeles för bra. Jag var påstridig förstas och en dag sjöng hon ut ordentligt:

— Jag kan inte förstå hur en människa kan hysa sådana åsikter som ni.

— Allt vad ni säger om dålig betalning och bostadsbrist och allt det där är osanning och ingenting annat. Det finns ingen samhällsgrupp som har det så bra som arbetarna. Det är t. ex. bara arbetare som ha råd att köpa rysk kaviar på Nordiska Kompaniet numera. Det har jag läst flera gånger i Sv. Dagbladet.

— Ja, då är det nog sant, sade jag, ty jag hyste mycket stor respekt för kulturblandets meningar. Jag känner emellertid i Stockholm en lärarinna som tvivlade på Svenska Dagbladets uppgifter om arbetarnas arbets- och levnadsvillkor. För att komma till klarhet tog hon tjänstledighet från sin lärarinnebefattning och började kroppsarbete. Hon kom igen till skolkatedern med en vidare och rikare syn på arbetareklassen. Hur skulle det vara om fröken gjorde sammanledes.

Det var enligt min kloka mening ett bra förslag. Lärarinnan blev emellertid mycket vred och lämnade mig stolt som en roman-drottning.

*

Dagarna gingo med föreläsningar och lösningar av världsgåtor. Den sista morgonen bröt in och jag fotvandrade till Filipstads centralbangård för att vinka farväl med min sista näsduk. Strax innan Filipstads-expressen ångade ut bad min lärarinna om ett samtal i enskild kupéhörna. Jag antog att jag skulle få en ytterligare förmaning att uppträda som folk och acceptera historien om den ryska kaviaren.

— Jag har något att säga er, sade hon. Jag vill be er om förlåtelse. Jag har tyckt att ni var en ryslig människa med förfärliga åsikter. Men jag ber att få säga, att jag var dåligt underrättad. Misstaget ligger helt på min sida.

— Jag förstår inte, sade jag, jag förstår verkligen inte.

— Jo, sade hon, vi besökte Persbergs gruvor i går. Det var ingen uppmuntrande syn som mötte oss. Ni har inte överdrivit verkligheten, det förstår jag nu. I gruvan stod kvinnor — arbetarhustrur, mödrar och blivande mödrar — och sorterade malm för två kronor och femtio öre per skift. Jag har aldrig trott att det fanns sådant kvinnoarbete och så uselt betalt. Jag tvivlar nästan på mina egna ögon. Men det måste vara sant. Ja, jag har bara sett en skynt av livet sådant det leves utanför vår ombonade miljö, som ni säger. Men jag förstår att folk talar och skriver som ni gör.

— Det är kanske inte nödvändigt att fröken tar tjänstledighet och börjar sortera malm för två och femtio per skift, sade jag hjärtligt.

— Förlåt mej och farväl! sade hon.

BLÄCKSTADIUS

MORGONBRIS FÖLJETONG SYSTRARNA WICKSELL

(Forts. fr. n:r 7.)

Sedan hon kom dit bombarderade hon Inga och Hilma med brev vari hon på allt sätt försökte locka dem till Stockholm. Hon skrev om Arbetarinstitutets föreläsningar, om teater och om föreningsarbete, och utmålade för dem alla de möjligheter till utveckling och inhämtande av kunskaper, som huvudstaden erbjöd. Och en vacker dag är marken tillräckligt uppluckrad. När Klara öppnar brevet med den kända stilen och Vallköping i poststämpeln, så innehåller det till hennes glädje en förfrågan om hon vill undersöka möjligheterna för dem att erhålla arbete i Stockholm. Den saken var vid den tiden lätt att ordna, och på hösten samma år lämnade systrarna den lilla lägenheten på Korta gatan och styrde kosan mot Stockholm. Där mötte Klara, skaffade stadsbud till flickornas koffertar, stuvade in flickorna själva i en bil, gav chauffören en adress, och så bar det av ut i gatuvimlet. Det var något annat än Vallköping det här, det sågo flickorna med detsamma, och de undrade nog litet smått hur de skulle finna sig tillrätta i all denna röra, som Inga vanvördigt kallade gatutrafiken.

Snart stannade bilen vid ett stort hus, man befann sig vid Tegeltraven på Kungsholmen, där Klara hyrt ett litet gavelrum med kokspis åt dem. Hon hade varit där förut och gjort i ordning till kaffekalas, som nu dukades upp på Hilmas blåmålade kista. Ingas kista och ett par packlådor fingo tjäna som stolar. Det blev en improviserad men förtjusande trevlig välkomstfest. Men Klara hade faktiskt svårt för att kunna reda ut allt, så haglade frågorna över henne. Hon hade emellertid tagit sig ledigt för resten av dagen, så hon var med och hjälpte systrarna tillrätta, och fick hem möblerna, och hjälpte dem ordna sitt lilla hem.

Och så hade man vänt ett blad i livets bok, och började på en ny sida.

Här var allting så olika mot i Vallköping. Hyresgästerna till exempel. De tittade knappast åt varandra, när de möttes i trapporna. I Vallköping dröjde det inte alls länge förrän man var bekant med dem som bodde i huset, dit man kom, åtminstone så pass mycket att man nickade åt varandra när man möttes, men här tycktes ingen ta notis om den andre. Om de inte voro bekanta förut förstås. Och flickorna undrade om de någonsin skulle bli bekanta med någon i huset. Det kanske är lika bra som det är tänkte de. Men det var särskilt en mycket ung flicka, som de ganska ofta mötte i trapporna och som de på något märkvärdigt sätt kände sig dragna till, som de nog önskade få bli bekanta med, men hur det skulle gå till det kunde de inte begripa, för de kunde ju inte tilltala henne utan vidare, då skulle de utan tvivel bli ansedda som några oerhört dumma landsortsbor.

Det kände de sig fullkomligt övertygade om. Men så en

söndagsmorgon, de hade då bott i Tegeltraven i tre veckor, kom slumpen dem till hjälp. Det hände då, vad Inga sedan litet galghumoristiskt kallade det för, "en lycklig olyckshändelse". Hilma skulle ner till mjölkmagasinet och köpa grädde, men som hon legat och läst för länge, så fick hon så oerhört brått för att hinna ner innan magasinet stängdes. Kvickt hoppade hon i kläderna, fick gräddpytsen med sig och rusade i vild fart ner för trapporna, där hon så när i hastigheten ramlat över en människa. Och det var just den människan som hon så gärna ville bli bekant med. Till all lycka kunde hon hejda sig så inte "överfallet" blev alltför farligt, men hon stötte till armen på den mötande, så att hälften av grädden som hon bar hamnade i trappan. Det var en väldig chock för Hilma. Hon rodnade som en skolflicka och fick i början inte fram ett ord. Hon såg så roligt hjälplös ut, att den andra brast i skratt och så började de skratta båda två.

Hilma tänkte springa upp efter en trasa för att utplåna märkena efter sitt dåd, men den andra skickade med milt våld iväg henne, med förmaningen att skynda sig om hon skulle få någon grädde innan magasinet stängdes.

Sedan den dagen nickade de åt varandra när de möttes, och så en söndag vågade Hilma försöket att fråga "om inte fröken ville komma opp till mig och min syster och prata bort en stund". Det ville hon, och då fingo de veta att hon hette Signe och bodde tillsammans med sina föräldrar. De drucko kaffe och pratade och på kvällen följdes de åt till Arbetarinstitutet, där professor Kjellberg höll föreläsning.

H E R T A

Barfota och barbent som de andra ungarna vid sågverket sprang Herta omkring och lekte mest dagen lång. Hon var smutsig av stybben från kolbacken och brunbränd av solbadandet på klippudden. Lek och glam levde i hennes håg och kom henne att fara fram som ett yrväder bland stora som små. Och i hennes mörka ögon glittrade och blänkte hela det stora underliga havet bortom den yttersta udden på Holmen. Fantasinen hade fritt spelrum i hennes rörliga sinne.

I sundet mellan fastlandet och Holmen låg långa rader med segelskutor och lastångare med olika länders flaggor i aktern och toppen. Deras buk fylldes på ett par dagar med bräder, plankor och splitved. Allt luktade härligt friskt av kåda, vått virke och kolrök. Gälla signaler och kättingars rassel var dagens stimulerande musik. Det var liv och slit, hårt arbete och styv gärning från arla morgon till senan kväll. Men på detta tänkte Herta inte ett skvatt då hon skuttade kring på små lortiga fötter och ställde till uppåg än här och än där. Leken var hennes värld.

Men ibland ensam på Udden kände hon hur bröstet ville sprängas av allt underbart som låg i luften. Tänk blott att en dag få fara med en väldig svart skorv, till brädden lastad med doftande virke, långt, långt bort, till länder så avlägsna att himmel och jord stängde vägen och utsikten hem igen. Vaklet drömmande såg hon sig stå som en galjonsfigur i skrovets för och spana genom soldiset över vitskummande vågor mot okänt land. Men ibland var hennes längtan så stark att hon svingade sig som en graciös mås ut mot böl-

jorna och livets underbara äventyr. Då försvann allt omkring henne: sågverket och barackerna, kolbacken och lastkajen, lekkamraterna och den öppna spisen i familjens enda rum. Hon vaknade till ur sina drömmier av en liten hurril av modern, som hjärtskrämd sökt henne överallt runt den lilla holmen.

Denna soliga senhöstdag var det något särskilt i görningen. Disponenten skulle flytta ur sin eleganta sommarvilla för att aldrig mera återvända dit igen. Det vackra mystiska huset bland lummiga träd, dit ingen objuden vågade sätta sin fot och dit verkets ungar knappast ens vågade kasta en blick när de var på väg med kaffekorgen till far i brädgården, skulle nu komma att stå tomt. Herta kände det en smula vemodigt, ehuru huset låg så förnämt isolerat och avlägset från henne och hennes värld, och hon kunde icke ge besked varför. Men disponentens vita villa med veranda representerade ett stycke poesi i hennes och öns liv. Det låg alltid en underlig stämning över hela Holmen varje vår då herrskapet kom utflyttande och skänkte glans åt öfolkets trista tillvaro, och spänningen steg ytterligare en aning då flaggprydda bolagsbåtar med festklädda herrar och damer i stora toaletter inlöpte i hamnen, för att under ett eller ett par dygn erövra villan och fylla luften med virvlande musik och glada skratt. Man var inte bortskämd med nöjen på Holmen, och även en modernt klädd dam gjorde därför sensation.

Nu höll man emellertid på att packa och gallra därinne i villan. Husets prydliga tjänsteandar sprang beskäftigt av och an med fånget fullt med kasserat skräp av alla slag.

Sophögen växte alltmera vid staketet. Men även högen av barfota ungar kring staketet växte i kapp med skräpet. De allra djärvaste hade klivit upp på staketet och lyckades tigga sig till en kasserad burk eller dylikt. Och däröver hoverade de sig för de andra. Till sist såg hela staketet ut som en väldig kvist full med gråsparvar som höll ett oherrans väsen för att komma över något skräp. Självaste disponentfrun kom ut och tittade på spektaklet. Först såg hon stel och oåtkomlig över den larmande hopen av ungar, och med en rynkning på näsan och stränga ögon tänkte hon ge order om deras bortschasande. Men så drog ett litet leende över munnen och hon vinkade till sig ett av hembiträderna och gav en motsatt order. Ungarna skulle få dela skräpet. Ville hon visa sig god och timid i avskedets ögonblick eller var det blott för att få en rolig historia att berätta vid nästa kafferep?

Med egna små vita händer kastade hon ut tomma bläckhorn, små pepparburkar, färgat papper och annat skräp utan värde, men som för barackernas gråsparvar var fina leksaker och vackra souvenirer, med doft av förnämlig prakt från ett hus och ett liv, som de förskrämt nyfikna ögon sökt

fånga en glimt av genom staketets spjälor. Jublet darade i luften då man flög ned från staketet och slogs vilt om varje föremål som haglade från kökstrappan. Man måste ta långa skutt och upphäva höga rop då man kastade sig över de kasserade sakerna från disponentens villa.

Blyg och tafatt stod Herta ett stycke ifrån de andra och tittade på. Två lika starka makter kämpade en tyst kamp inom henne. Lika gärna som hon ville leva och leka önskade hon äga något av det som kastades ut till henne och hennes likar. En färgrik kryddbuk betydde så mycket för henne i hennes fattiga liv. Men i sin drömfyllda tafatthet kom hon sig icke för att rusa fram som de andra och slåss om gåvorna. Och så var det en annan känsla som upproriskt sjöd inom henne och förlamade hennes vilja. Hon kom även att se minerna som växlades mellan frun och en välklädd herre, då hennes lekkamrater gnodde kring på lortiga ben för att infånga en burk. Föraktet i dessa miner stack Herta i hjärtat och gav upproret näring. Vilda, obändiga virvlade tankarna runt i hennes hjärna. Hon tänkte fly från alltsammans innan något skedde. Hennes ögon flammade och rodnaden brann som eld på kinderna. Som av en händelse kom frun att se åt hennes håll och liksom väntade att även hon skulle passa på sin tur. Men då hon inte kom slängde Hennes nåd en stor grann burk nästan rakt i famnen på Herta. Först blev hon häpen, men då hon inte gjorde min av att ta emot gåvan, kom en annan och ämnade erövra bytet.

Men då hände det. Herta böjde sig blixtnabbt ner och tog upp burken, men innan någon hann fatta vad som försiggick i Hertas sårade hjärta, slungade hon burken med rasande kraft tillbaka på givarinnan, och skrek med sina lungors fulla styrka ut sin förtvivlan:

— Djäkla kärring, behåll den själv! Och medan skammen och skräcken smög sig över henne då hon såg allas förfärade blickar inför hennes eruption, röt hon i ilsken falsett till sina egna kamrater, som höllo på att tappa alla sina erövrade souvenirer av gapande förvåning:

— Skitungar är ni, som tar emot skräpet!

Det blev uppgörelse och efterräkning i hemmet. Herta kände sig även skamsen över det hon gjort, men på samma gång stursk, och kunde inte för sig själv erkänna att hon handlat orätt. Det var rebellen mot allmosor och översitteri som vaknat inom henne. Barfotaungens upproriska låga mot det vränga och orättfärdiga i livet kunde sedan aldrig slockna. Herta hade omedvetet och av instinkt kommit att välja rätt plats i livet. Men detta förstod hon inte själv då hon i upprorisk vrede kastade tillbaka disponentfruns skräpbuk över det staket, som då markerade den oöverstiggliga gränsen mellan två skilda världar.

(Forts. i nästa n:r)

Ahlgrens NOBLESS

husmoderns bästa skokräm

Stryk på tunt med *Nobless* — några borsttag ... en lätt efterputsning med en duk eller trasa — och skon erhåller den vackra, varaktiga *Nobless*-glansen. *Det är kvalitet i varje Nobless-burk.* Vi ha 25 års erfarenhet att bygga på.

Nobless tillverkas blott i en kvalitet—den högsta. *Trots stegrade priser ä ädelvaxer säljes Nobless till oförändrat pris: 35 och 45 pr burk.*

F. AHLGREN'S TEKN. FABRIK A.-B., Gofe.

DEN ARBETSOVILLIGA KVINNAN

Jag har ofta kommit i kontakt med kvinnor, unga såväl som gamla, som uppgivit sig ha lidit av arbetslöshet. Jag har aldrig ansett mig ha anledning att betvivla sanningsenligheten av deras uppgifter. Jag har helt enkelt aldrig kunnat detta. Då man själv på nära håll sett den oerhörda nöd den stora krisen alstrat; då man bevittnat det ena industri- eller affärsföretagets fullkomliga eller delvisa inskränkning av personalen har man inte kunnat slå ifrån sig med händerna och rubricera talet om kvinnornas arbetslöshet som en gemen lögn. I sin okunnighet har man inbillat sig att arbetslösheten icke varit ett ont som endast drabbat männen. I detta industrialismens tidevarv måste den väl också drabba en hög procent av kvinnorna, trodde man. Så mycket mer förvånad blir man då, när det från flera håll påstås att någon kvinnlig arbetslöshet egentligen aldrig existerat. Redan för två år sedan, eller under den tid vårt land genomled sin svåraste arbetslöshetsperiod, hörde man detta påstående. Under sådana förhållanden är det kanske inte ägnat att förvåna om man i dag, då tiderna dock betydligt ljusnat, hör män och kvinnor i framskjutna sociala ställningar tvärsäkert säga ifrån att ingen kvinna behöver gå arbetslös. Den kvinna, som verkligen vill arbeta, kan också få ett arbete.

Vad som för dagen kommit undertecknad att syssla med dessa reflexioner är närmast en liten broschyr och en tidningsrecension över densamma. Broschyren som bär titeln "Arbetslöshetens inverkan på själslivet och moralen", sysselsätter sig mest med männen; endast i förbigående nämner författaren kvinnorna. Han citerar därvid en rapport till "Save the Children Union", vilken säger att man i Amerika har ett intryck av att prostitutionen ökat under krisen. För Sveriges vidkommande kommer han emellertid med upplysningen att prostitutionen i stället minskat. Endast i samband med denna fråga nämnas kvinnorna i broschyren. I ett tidningsomnämmande om ifrågasvarande broschyr säger Laura Petri emellertid bestämt ifrån att någon kvinnlig arbetslöshet icke existerar. I varje fall, säger hon, kan aldrig krisen driva någon kvinna ut på gatan. De som hänfallit åt prostitutionen ha gjort detta därför att de finna lust och behag i ett sedeslöst liv. Även om man erkänner att fröken Petri genom sina studier lärt känna en del prostituerade har man svårt att gå med på detta hennes tvärsäkra påstående. Det är till fullo bestyrkt att av den manliga arbetslösa ungdomen många förut präktiga pojkar sjunkit till manligt prostituerade. I deras fall är det otvivelaktigt nöden som åstadkommit detta. Varför skulle då icke den kvinnliga arbetslösheten kunna uppvisa samma dystra resultat. Jo, förvisso, medger kanske fröken Petri och hennes meningsfränder. Visst kunde arbetslösheten åstadkomma detta. Men då måste man ju också ha en kvinnlig nöd alstrad av arbetslösheten. Vi ha inte detta — då är det ju också uteslutet att nöden kunnat driva någon kvinna ut i prostitutionen.

Här skall villigt medges att fröken Petri — tyvärr — inte är ensam om åsikten att någon kvinnlig arbetslöshet icke existerar. Man möter samma skeva uppfattning inom vitt skilda folkläger; t. o. m. bland arbetarna själva. En kvinna har alltid möjlighet att klara sig, säger man. I nödfall finnas hembiträdesplatser. En kvinna behöver aldrig gå utan sysselsättning.

Jag blir fundersam då jag hör detta. De många kvinnor jag mött som sagt sig lida av arbetslöshet — äro då de simpla bedragerskor? Äro de arbetsovilliga och asociala? Gå de omkring och lider nöd endast därför att de finner behag i detta?

Jag har svårt att tro något sådant.

Naturligtvis ligger det en viss sanning i påståendet att hembiträdesplatser finnas. Men är hela nöden därigenom afhjälpt? Ja, svarar fröken Petri och många många med henne. Nej, svarar man, då man tittar djupare på problemet. Då t. ex. en manlig kontorist hänvisas till ett reservarbete klagar han emedan han inte är van vid grovarbete. Även övriga manliga yrkesarbetare söker i det längsta att erhålla ny sysselsättning inom sitt yrke. Här ha vi t. ex. för närvarande brist på lantarbetare men ingen pockar därför bestämt på att en typograf, en journalist eller annan yrkesman, som för att kunna få kondition inom sitt fack måste hålla sig i städer eller industrisamhällen skall lämna detta å sido och ägna sig åt ett kortvarigt, säsongbetonat lantarbete. Om vi, beträffande männen, kunna medge det delvis berättigade i denna deras åsikt borde vi också kunna förstå kvinnorna. Den kvinna som sedan många år tillbaka innehafvade en merkantil syssla önskar givetvis lika väl som yrkesmännen att i första hand söka sig ett liknande arbete. Fabriksflickan som kanske aldrig lärt husliga göromål önskar, ja, tvingas helt enkelt att söka sig in på sitt egentliga verksamhetsområde. Kunna vi icke begära att männen skola offra sina gamla yrken för säsongbetonade diversearbeten kunna vi väl i rimlighetens namn heller inte begära något sådant av kvinnorna.

Stannar man inför dessa iakttagelser kommer man till det resultatet att talet om kvinnans arbetsovillighet avsevärt reduceras. Man märker kanske då också att kvinnan, trots sin likställighet med mannen, ännu icke hunnit tillvinna sig hel och full förståelse för sig och sina problem. Då man i dessa dagar ödar så mycket skrivers och så mycken trycksvärta på diskussionerna om vilken litteratur som passar eller inte passar, som behövs eller icke behövs, borde man erinra sig att vad vi nu behöva inom litteraturen det är den stora romanen om kvinnan och krisen. Man kan förvåna sig över att denna ännu inte skrivits; att den skulle ha en stor uppgift att fylla är otvivelaktigt. Det finns ingenting som så kan uppluckra och bereda vägen för nyförbättringar och sociala reformer som litteraturen. Den är vägröjaren, banbrytaren, som når ut till människorna på ett helt annat sätt än de mest behjärtansvärda tal och upprop.

Helt säkert skulle en sådan skildring blotta saker och ting från de nödlidande kvinnornas värld som nu är den stora massan främmande. De som påstå att kvinnan gått skonad genom krisen behöver ett kraftigt svar. Den stora romanen om krisens kvinnor och endast den kan ge det verkliga svaret på frågan: Är kvinnan arbetsovillig eller icke?

Willy WALFRIDSSON

Morgonbrisresenärerna i Jönköping.

VI HAR SEMESTER

STOCKHOLM-SMÅLAND TUR O. RETUR

STARTEN OCH EN FESTLIG SÖNDAG

En solig söndagsmorgon skedde starten med Uppsala Centrala Omnibussaktiebolags komfortabla Volvobuss. Från Uppsala medföljde femton klubbister med sin distriktsordförande, Olga Hedén i spetsen. I Stockholm tillkom femton kvinnoklubbister samt två semesterfirande typografer (herrar) och så anträdde färden söderut med Norrköping som närmaste mål. På Södra Bantorget utrustades bussen med Morgonbrisvimplar, katalogsidor och affischer, för att tydligt tillkänna för klubbister ute i landet — nu kommer Morgonbrisbussen!

Framför oss hade vi fem hela dagar att utnyttja enligt ett detaljerat program och kamratlig samvaro till nytta och nöje — ljuvliga semesterdagar.

I Södertälje hejdades vi av kvinnoklubben — till stor glädje för uppsalakamraterna, vilka startat redan kl. 7 och voro glada åt en rast. Det gällde också att så inrätta oss första dagen att allas välbefinnande kunde garanteras under de övriga. Inte utan oro erinrade sig en av kamraterna de många klubbar som under vägen skulle passeras.

Färden genom Nyköping gick med 20 km, varunder en hastig repetition av svenska historien företogs och namn som Magnus Ladulås, Birger Magnusson, Gustav Vasa, och Gustav II Adolf nämndes medan Nyköpingshus ruiner skymtade förbi. Igenom minnesrika trakter gick så färden med sakta stigning mot Kolmården. Vid Oskarshills utsiktsplats några minuters rast för att beundra utsikten och så längs Bråviken — förbi Getåbaden, utan att få bada — solen sken — middagen på nya Folketshusrestauranten väntade.

Norrköpingskamraterna med kvinnodistriktets ordförande i spetsen mottog oss. Det blev en fest- och glädjemåltid. Att den intogs i Norrköpingskamraternas nyförvärvade Folkets hus förhöjde ännu mera stämningen. Vi visades omkring och gladdes över trevnaden. Men vidare skulle färden gå. Nog gick det för de trettio kvinnoklubbisterna att säga adjö och på återseende till om torsdag — svårare var det för de två manliga medresenärerna — de visade en oroväckande likgiltighet att följa oss vidare på färden. Med Norrköpingskamraternas hjälp fick vi dem med. Det sjöngs och hurrades!

Konstnärerna Hald och Gate på Orrefors rådslå med glassliparen om framställningen av ett konstverk som beställts av soc.-dem. kvinnoförbundet.

RESENÄRERNA FÅ TREVLIGT BESÖK GENOM HISTORISKA BYGDER

Ännu en resenär hade tillkommit: d:r Ebba Dahlin från Washingtons universitet, Seattle, skulle följa oss på färden genom Östergötland. Doktors program medgav ej längre utflykt. Vi närma oss Linköping, erinra oss slaget vid Stångebro då Sveriges trosfrihet räddades, och vars efterspel, Linköpings blodbad, man ännu erinras om i torgets stensättning. Vi beundra Folkungabrunnen, det vackra brunns-karet, prytt med motiv ur folkungaättens historia — med Folke Filbyter, spanande, sökande efter sin förlorade sonson.

Några ungdomsklubbister upplyser oss om att vi varit väntade. Linköpingsklubbens ordförande, litet osäker om när vi skulle passera, hade klokt nog övergett att vänta. Med en hälsning till våra linköpingskamrater far vi vidare. Nu erinrar Kaga kyrkas spetsiga torn om att vi närmar oss Vreta Kloster.

En av kamraterna tar sig myndig ton och meddelar, "vi gör som i Nyköping och Linköping, far sakta förbi". Men nej det gick inte — tumult hotar i bussen "förbi Vreta Klosters kyrka aldrig" — och chauffören måste stanna. Pang där fick den som trodde sig kunna självtaget dirigera. D:r Dahlin blev imponerad och mycket glad över vad denna enhälliga kvinnoopinion lyckades åstadkomma. — Raskt som tanken var man inne i den gamla kyrkan, ett av landets förnämligaste kulturminnesmärken. Där far inte Morgonbrisresenärer förbi.

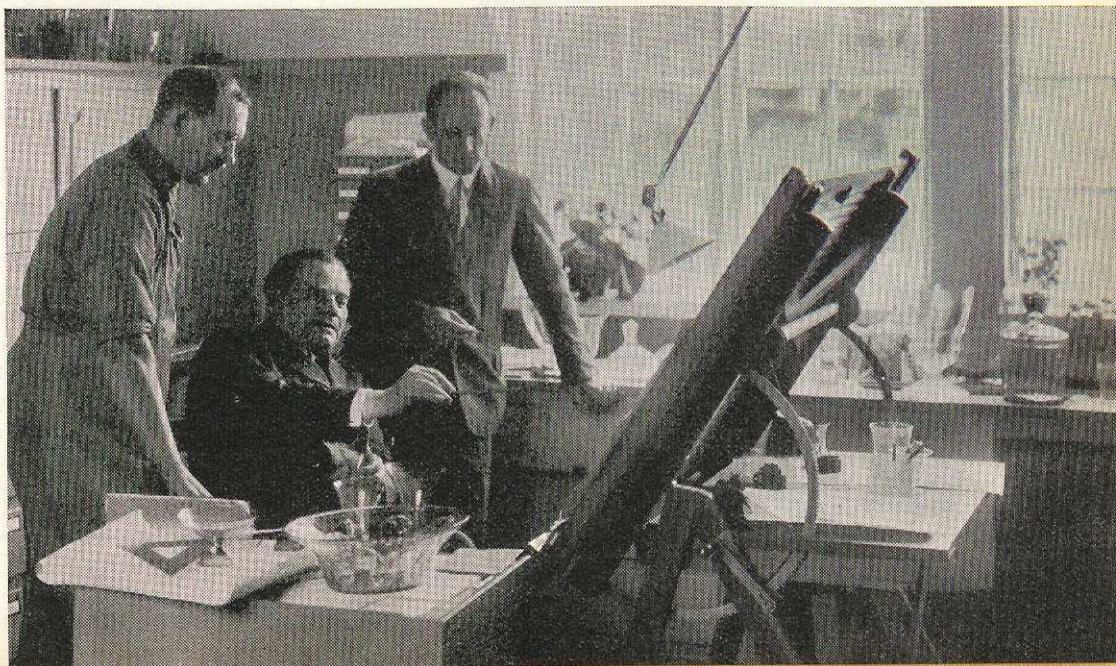
ÖSTERGÖTLAND HÄLSAR MED BAD-DRÄKT PÅ ARMEN OCH TAL PÅ VERS

Vidare går färden utmed Göta kanal till Borensberg där vi tog vägen norr om Boren över vilken vi såg det minnesrika Ulvåsa, fordom ägt av folkungarna och bebott av den Heliga Birgitta. Igenom Motala verkstads samhälle fram till staden där vi välkomnades av klubbisterna med sin ordförande i spetsen och Motala-Verkstads arbetarekommuns ordförande med baddräkt hängande på armen. Motalaprogrammet började med besök på radiostationen, där vi av tjänstvilliga ciceroner fingo veta både om en "radiostations känsliga hjärna" och varför Motalaborna liksom vi andra i landet få lyssna till program som sändes "Stockholm—Motala, det måste vara ordning i luften.

Så ställdes färden till Varamobaden där vattent var 20 grader varmt, — sällsynt i Vättern. Den festligt ordnade kvällsmåltiden smakade dubbelt gott efter det uppfriskande badet. Kvinnoklubbens ordförande hälsade Morgonbrisresenärerna i ett versifierat anförande, och arbetarekommuns ordförande sparade inte på erkännssamma ord till klubbmedlemmarna, men lät också förstå att det väntades av oss krafttag 1936. Här på Skogsborg, den vanliga samlingsplatsen för partifolket, blevo vi resenärer medvetna om att det rådde ett gott och förtroendefullt samarbete mellan organisationerna, att betydelsen därav ej kan underskattas. Stadens arbetarekommuns ordförande, som tillika är stadsfullmäktiges ordförande, platsredaktör för Östergötlands Folkblad och riksdagsman, var lika värtalig som förhoppningsfull. Sannerligen hade inte våra djärvaste drömmar gått i uppfyllelse för kvinnoklubbarna och arbetarekommunerna och många av dess medlemmar, sist men inte minst, arbetarepressens representanter. Skulle fortsättningen bli Lörjan lik, — första dagen var söndag.

ELLEN KEYS STRAND LOCKAR FRAM GAMLA MINNEN OCH HAR ALLTJÄMT KVAR SIN GAMLA TJUSKRAFT

I tidig måndagsmorgon gick färden till Vadstena där vi åter möttes och välkomnades av klubbister. Vadstenaklubben bjöd oss stadens sevärdheter, och kamraterna var ciceroner. Efter hjärtligt farväl foro vi vinkande med "Vadstenaspetsar" (minnen från knypelstaden), vidare förbi Naddö gård, — erinrade oss

Heidenstam. Nu befann vi oss i bygder, rika på kulturminnesmärken. Gravhögar, resta stenar, de gamla kyrkorna — Rogslösa och Väversunda, med sina med rik fornnordisk järnornamentik prydda dörrar måste vi åka förbi för att hinna fram till Alvastra och avlägga ett besök i Ellen Keys Strand. Dit går icke bil- eller bussväg. Det ligger på en höjdslutning mot Vättern — och ändå måste man söka sig dit ned från vägen på en slingrande stig, likt Törnrosas sovande slott ligger det där — ändock det lever genom dem som där vistas och bo. Vi vandrade genom de rum som så värtaligt bar vittnesbörd om Ellen Key. Några av oss hade lyssnat till hennes föreläsningar — det var därför vi så igenkännande vant, följde fröken Bennet, och när den spröda klangen av Eolsharpan ljöd visste vi att nu hade vi vandrat genom det hem som en gång bildade ramen kring Ellen Keys person. I det intressanta bokrummet hade d:r Dahlin förlorat sig. Så skattades rosenbuskarna. "Morgonbrisresenärerna" fingo till avsked var sin ros. Vid Hästholmen måste vi skiljas från d:r Dahlin, som skulle återvända till Stockholm. Vi fortsatte, begrundande vad vi upplevt. Vi hade rest genom trakter där folkungarnas brödrafejder stått. Beundrat skönheten under valvbågarna i Birgittas kyrka och nu senast på Ellen Keys solveranda bredvid Dionysos — lyssnaren som Ellen Key kallade honom — lyssnat till musiken från Vätterns vågskvalp. Vandrat uppför trapporna, sammanfogade av stenar, hon själv plockat vid Vätterns strand. Klosterarbete.

SMÅLANDSGRÄNSEN PASSERAS OCH INDUSTRIERNA GÖRA SIG PÅMINDA

Vägrapporten och fjolårets erfarenheter av vad som kan hända, då man är obekant med vägarna i Småland, kom två intressen att mötas i ett enhälligt beslut. Längtan efter bad var obetvinglig — önskan att komplettera utrustningen med bilkartor över Småland lika bestämd. Uppgränna, på höjden däruppe, det en gång så stolta Brahehus — nu ruiner, skymtar förbi. Forntid och nutid i festligt möte. Det idylliska Gränna var en av sommarens utställningsstäder. Det var lockande. Först med vår Volvo direkt till strandbadet. Bad och affärer raskt undanstökade, truppen redan trimmad för den takt som skulle bli vår. Väl-försedda med kartor och polkagrisar voro vi redo för Småland. "Fabrikernas bästa till hemmens behov", nu ville vi möta vardagen med dess glädjeämnen i form av praktiska lätthanterliga bruksvaror för vårt liv i helg och söcken. Vi hade fått en erinran därom, då vi gävo prov på Morgonbris katalogsidor — Svensson gav oss besked om strykjärnsplattor, som eliminerar all risk för eldsvåda från ett aldrig så överhettat strykjärn. Vid Huskvarna hejdades vi av klubbister som bjöd oss upp till Ådalsvägen, där hela klubben väntade oss. Nu prövades vår Volvo vad den kunde uppbjuda av hästkrafter när det gällde forcera backarna i Småland. Den höll provet, men mådde inte riktigt bra. En hänförande utsikt bjöds oss över ådalarna samt Vättern. Vattenfallen hade fångslats för att ge kraft åt den blomstrande industrien. I stället klättrade nu en rik vegetation, där förr ystra forsar hoppat. En ny fabriksanläggning höll på att uppföras. Fokkerockarna bygger ny fabrik i Huskvarna.

Nästa års Morgonbrisresenärer — hoppas vi — få stanna en hel dag i Huskvarna, besöka industrierna och b a d a.

MIDDAGEN OCH PRESSEN VÄNTAR. VOLVON FORCERAR HÖGLANDET

Men raskt iväg till Jönköping, middagen väntar. Förhoppningarna i Motala gäckade oss inte. Det var inte bara kvinnoklubben som väntade oss, också pressen. I tändsticksfabrikens trevna samlingssal hade klubbkamraterna dukat ett festligt middagsbord. Så hälsades vi välkomna i en anslående visa. Under promenad omkring i staden träffade vi ute vid hamnpiren ett par gossar, sysslade med fiske-don, på vår fråga om de inte borde sova — fingo vi till svar — "vi har semester". Det var både ett trevligt svar och för oss ett passande lösenord "V i h a r s e m e s t e r" den skall utnyttjas. Sova blev det minst tid till. Före utsatt tid startade vi följande morgon. Trots att vi "tidigt" skilde oss från våra kamrater efter samkvämet på måndagskvällen voro de och serverade oss kaffe före avfärden. Nu blev det ett kraftprov för vår Volvo och den gick också varm i den milslånga stigningen upp genom det småländska höglandet. Vi började uppföra oss nonchalant och tyckte han borde varit både starkare och uthålligare. Vi började ge honom namn.

FÖRSTÅELSE FÖR VÅRT PROGRAM OCH EN LEKTION OM MÖBLER

V ä g a r b e t e p å g å r, mötte oss alltför ofta, varför vi något försenade anlände till Bodafors. Där fingo vi del av den moderna teknikens möjligheter, inte bara ifråga om själva framställningen av möblerna, utan också ifråga om träets förberedning och torkning som nu kan ske på avsevärt kortare tid än förr. När vi så vandrat från brädgårdarna, genom fabriken och följt de olika etapperna i tillverkningen, samlades vi på rationella lagret där fru direktör Sandstedt i ett anförande redogjorde för olika epokers möbelstilar. Funtionalismen i sin kultiverade form, ett uttryck för vår tids eftersträfvade ändamålsenlighet har medfört utformningen av enstycksmöbler, hyllor och skåp i delar samt bekväma sittmöbler, vilka med fördel kunna sammanföras med äldre stilmöbler.

Den smakförskämning, som ifråga om möbler under 80-talet, kännetecknade det dåvarande industrialistiska genombrottet på möbelframställningens område, då så mycket av våra värdefulla hantverksalster gick till spillo, måste övervinnas. Äro vi på god väg? Samtliga resenärer inbjödos till direktör och fru Sandstedt på kaffe. Ett bestående värde hade besöket gett. Här hade modern fabriksdrift med bibehållande av hantverksmässig dekor och ytbehandling i förening visat upp vad som kan åstadkommas av ändamålsenliga bohagsting, värdiga att inpassas i både gammaldags och modern miljö. Att fabriken önskar säkra individuell utsmyckning, vittnar handbildhuggareverkstaden om, där lärlingstiden är fyra år. Panelarbetet för Göteborgs konserthus, vit sykomor bruten med mahogny samt Dahlskogs stora intarsia, symboliserande musiken, med ett 80-tal olika träslag i naturfärg, beundrades. Avskedet blev hjärtligt, vi kände oss mött förståelse för vårt program "Fabrikernas bästa till hemmens behov". Sam-

verkan mellan producenter och konsument, för ernående av individuell frihet mot att vi får taga producerande och producerade nyttigheter i vår tjänst. Vetlanda väntade oss med frukost, ordnad av Vetlandaklubbisterna. Manliga partivänner försummade inte att hälsa oss även på vardagen.

DET SVENSKA KVALITETSGLASETS TILLKOMST VISADES I ORREFORS

Nu hade vi fått veta rätt mycket om olika bilmärkens strapatsrika färder genom det fagra kuperade Småland. Vi började smått beundra vår envisa Volvo, hans stoiska lugn, "Kålmasken" blev hans namn. Äntligen framme i Orrefors, tröstade oss både kvinnoklubbens medlemmar och representanterna för glasbruket, att de nog förstått våra svårigheter. Döm om vår glädje då vi inte behövde gå miste om att få se, hur framställningen av glaset i en nutida hytta går till. Här duger inga moderna redskap, inga gjutformar omsluter föremålet, det blir till under det den skicklige glasblåsaren svänger den heta glasklumpen på den flertusenåriga glasblåsarepipan och med träskopan och saxen bestämmer formen och tjockleken. Här är det frestande att nämna namn, men då ingen av dem vi mött under hela resan är glömd, äro vi rädda att förlora oss eller begå mannamån — det får inte ske. Varje ort vi besökt är värd sin artikel, (utrymmet begränsat). Vi hoppas få återkomma. Eftermiddagskaffe i solnedgången på en veranda — farväl till Orrefors och kamraterna — till Kalmar. Sävsjöklubbister som varit före oss i Orrefors träffa vi i Kalmar.

FÄRD TILL ÖLAND OCH LÄNGS ÖSTERSJÖNS KUST

Turistföreningens vandrarhems billiga och bra bäddar vederkvickte oss under ett par timmar, efter samvaron med kalmarklubbens medlemmar. I arla morgonstund skulle de morgontidigaste göra en färd över till Öland. Hur många skulle komma med? — Alla kom med. Oskarshamn väntade med frukostmiddag ute i Saltsjöbads vackra park. Ett uppfriskande dopp i Östersjön gav utmärkt apt. Kvinnoklubsmedlemmarna syntes också ottröttliga när det gällde ordna angenämt för resande kamrater. Fortfarande möte med vår press' representanter och partifolk från arbetarekommunen. Den roliga staden med sin unika stadspark, helt naturpark, samt tryckeriet där tidningen framställdes besågs, och så började färden till Ankarsrum. Den skall upplevas, ty att åka den är att åka berg- och dalbana ute i vän och vacker svensk natur.

Ankarsrum — hur många minuter — klubbkamraterna förklarade enstämmigt att Västervik får vänta "vi vill rå om er en stund, berätta för oss om färden och sjung". Takt, takt, hållen takt, och Internationalen sjöngs och gav eko mellan Folkets parks mäktiga ekar. Inne i Folkets hus hölls ett anförande om betydelsen av kvinnornas politiska aktivitet. Hjälpmedlen därtill, den moderna tekniken och maskinerna, måste vi därför taga i vår tjänst.

Hela klubben ville följa oss till Västervik, det gick tyvärr inte. I Västervik inkvarterades vi dels hos klubbister dels i vandrarhemmet ute på utställningsområdet. Tidigt följande morgon på motorbåtsfärd till Hennelöps

Amatörteatertävlan avgjord.

Prisnämnden för kvinnoförbundets tävlan om det bästa och användbaraste manuskriptet för klubbarnas amatörteaterverksamhet har nu utsett K. I. Sandberg, Skellefteå till första pristagare.

fiskeläge där strömmingsskötarna höll på att hängas till tork när vi anlände. Mot längtan efter morgonkaffe hjälper förträffligt en rund stor hembakt Henneslöpslimpa "bryt den hungerige ditt bröd", på vandrarhemmen tillhandahålles ej som regel morgonkaffe.

Härliga klippor, ljuvliga bad, åter till staden för frukost. Ståkeholms slottsruin minner liksom Henneslöp om danskarnas härjningståg vid våra kuster — låt oss glömma. Till Stockholm och vårt Nordiska möte kommer också Västervikskamrater.

Vi möttes på kvällen av kamrater från arbetarekommun och kvinnoklubb, de deltog med oss i frukosten och tre av dem följde oss på färden till Gamleby. Vi vill stanna — kan inte färden utsträckas över en dag till? Nej, tyvärr inte. Vi har hört om tjustbygdens särregna, omväxlande natur. Framkomna till Gamleby, mottogs vi av rektorns fru, Hanna Hegart, som förde oss omkring i de sedan 1928 delvis nybyggda och modernt inredda skollokaler. Skolköket och vävsalarna tilldrog sig största intresset. För norra Kalmar läns folkhögskola och lantmannaskola hade Ellen Keys fader på sin tid gjort värdefulla insatser. 1934—1935 var det femtiononde läsåret för folkhögskolans första årskurs. Skolan är belägen vid foten av Garpedansberget, varifrån en hänförande utsikt erbjudes över Gamlebyviken. Med förståelse för våra intressen hade rektor Hegart ordnat för ett besök i Tjustbygdens fruktforenings fabrik. Tjustbygden är inte bara rik på vilda bär, där finnes förutsättningarna för lönande fruktodling om avsättningen organiseras. Vi får tacka och säga farväl, både till rektorsfamiljen och till Västervikskamraterna — resa i hoppet om återseende. Till Norrköping går färden.

ETT HJÄRTLIGT AVSKED OCH RESAN ÄR ETT MINNE BLOTT

Trots vår uthållige, tålmodige chaufför, vår trofasta Volvos (strömlinjeformad) envishet och elegans både i de långsträckta kraftiga stigningarna och på berg- och dalbanevägarna (därav namnet — "Kålmasken") var det oss inte möjligt nå Norrköping på programenlig tid. Vår sorg däröver var obeskrivlig. Våra förstående Norrköpingskamrater och distriktsordföranden Elsa Johansson förutsåg att det måste hänt något under vägen och hade redan avbeställt besöken då vi svängde in på Rådhusstorget. Tiden för ett besök hade ju också blivit så kort — att vi snart nog fann oss i situationen — men nästa gång skall vi se till att få god tid i Norrköping. Det rådet fick vi också av Östergötlands Folkblads representant. En givande samvaro med våra klubbkamrater, en fest uppe i den vackra Folkparken, svårt att skiljas, så befann vi oss snart på samma väg vi kommit — hemåt bar det av.

Ett dopp i Bråvikens ljuvliga bölja, sista badet för denna resa. Kaffe hos Nyköpingskamraterna i Folkets Park, som haft klubbmöte före samkvämet, en titt på den moderna friluftsteatern, förtjust gillande utrop "så praktiskt och bra". Ett hjärtligt avsked, som snart följdes av flera — resan är ett minne blott!

B. J.

Maria Johansson.

DÖDENS SKORD

Maria Johansson, Göteborg, död. Plötsligt, obarmhärtigt kom budet, kära kamrat, om Din bortgång. Endast några dagar tidigare gick Du ibland oss lugn, leende och med ett vänligt ord till alla som kom i Din väg. Nyss hade den höga objudne gästen stått vid Ditt hems tröskel, men livet och kärlekens makt hade tvingat honom tillbaka, om också icke utan byte.

Hans dystra majestät har återkommit. Med sin iskalla hand grep han om Ditt varma hjärta — och allt blev plötsligt så stilla inom oss. Nyss värmdes oss den livgivande högsommarsolen och idag vid Din öppnade grift har han beslöjat sitt strålande anlete. Sorgpilens dok är dubbelt tungt av regn och all kyrkogårdens grönska står i nytvagen högtidsskrud. Fåglarnas sång har tystnat och tyst tala blommorna sitt språk medan röda dukar bringa Dig kamraters sista hälsning. Allt är stilla, stilla. Mången gång har Du, rimsmiderska, stämt våra sinnen i ljusaste dur, idag går tonen — som kommer våra hjärtan att skälva — i djupaste moll. Vi tacka Dig för allt. När Du för kort tid sen, på Din stora högtidsdag mottog kamraters hyllning gav Du ödmjukt uttryck för Din stora glädje över att det blivit Dig förunnat vara en länk i den stora syskonkedja vårt förbund och det socdem. partiet är menat att vara. Kedjan har brutit, Du är icke mer bland oss, men minnet av Din redliga stråvan och smittande ljusa tro på det godas makt skall åter smida länkarna samman. Välsignat vare ditt ljusa minne!

Göteborg d. 21.7.1935.

En kamrat.

En av Björneborgsklubbens medlemmar fru Elin Karlsson har avlidit i sitt 54 levnadsår. Hon gick in i klubben vid dess bildande och har alltid visat stort intresse för arbetet. Kvinnoklubbens medlemmar bildade häck utanför kyrkan när vår kamrat fördes till sitt sista vilorum. Klubbens krans nedlades av ordföranden med ett sista tack för gott kamratskap. Kamrat, må du vila i frid. E. M.

Hulda Blomkvist.

50 ÅR

Hulda Blomkvist, en av Malmköpingsklubbens aktivaste medlemmar, har fyllt 50 år. Hulda Blomkvist har tillhört klubben sedan den bildades, närmare bestämt 14 år, och har under många år varit klubbens revisor. För vår rörelse har hon gjort mångt gott arbete, för vilket hon gjort sig förtjänt av ett hjärtligt tack. På högtidsdagen uppvaktade klubben med ett par trearmade ljusstakar i tenn. Dagen efter som var klubbens ordinarie mötesdag bjöd kamrat Hulda samtliga klubbkamrater på kaffe, samt uttryckte därvid sin tacksamhet för vänlig hägkomst, och att klubbens gåva var mycket kärkommen. Vi önska vår kamrat hälsa och krafter i dagar som komma, samt allttjämt ökat intresse för vår klubb och vår rörelse.

Elin Karlsson.

Deltagarna i Västerbottens distriktskonferens.

ÄLVSBORGS NORRA KVINNODISTRIKT

höll årskonferens i Alingsås Folkets Hus. Efter några musiknummer hälsade distriktets ordf. fru Anna Gustafsson, Trollhättan, gäster och ombud välkomna. Av distriktets 16 klubbar voro 15 representerade med 26 ombud.

Kvinnoförbundet representerades av fröken Greta Agerby, Stockholm, som överbringade förbundets hälsning. Hon poängterade, att kvinnoförbundet är i oavbruten frammarsch och för närvarande Sveriges största politiska kvinnoförbund och uttryckte den förhoppningen, att den paroll förbundet utsånt med anledning av sitt 15-årsjubileum i år, skulle lösa till ytterligare framgångar. Älvsborgs norra socialdemokratiska partidistrikts och Nya Älvsborgarens representant herr P. Arzén, Alingsås, erinrade om, att av partidistrikts 7.000 medlemmar 1.777 äro kvinnor, varav kvinnoklubbarna bidra med 44 procent. Herr Valter Persson, framförde Göteborgs ungdomsdistrikts hälsning, herr Axel Johansson, Ny Tids hälsning och herr Rikard Fransson, Alingsås arbetarekommuns hälsning. Fru Tekla Petterson framförde Göteborgs kvinnodistrikts hälsning. Från Dalslands ungdomsdistrikt samt Bohusläns kvinnodistrikt anlände hälsningstelegram.

Till konferensens ordförande valdes Elin Blomqvist, Trollhättan.

Styrelsens berättelse föredrogs och lades med godkännande till handlingarna. Under året har en agitationsturné anordnats med fru Annie Wallentheim, Stockholm, som talarinna. Revisionsberättelsen utvisade, att inkomster och utgifter under året balanserat på en summa av kronor 1.342:97.

Verkställande utskottet förlades som förut till Trollhättan.

En motion från Alingsås kvinnoklubb om hem-

ställan till förbundet att anskaffa enhetliga rapportblanketter bifölls.

Konferensen beslutade anordna en större agitationsturné under hösten. En talare- och mötesledarekurs på 3—4 dagar kommer även att anordnas. Under tiden 14—20 juli anordnas en studie- och semesterkurs å Viskadalens Folkhögskola. Konferensen beslöt att anslå två stipendier å 15:— kronor vardera till nämnda kurs.

Distriktets semesterhemskommitté rapporterade, att till grundfond för ett semesterhem hittills influtit 343:07 kr. Intresset är stort och flera givande uppslag lämnades för åstadkommande av ytterligare medel.

Morgonbris omläggning och prisförhöjning föranledde en livlig diskussion och förbundets representant redogjorde för omläggningen. De flesta av ombuden uttryckte sin tillfredsställelse med tidningens redigering. En del önskemål skulle framföras av förbundets representant.

Till Bohusläns kvinnodistrikts konferens i Munkedal sändes ett hälsningstelegram. Vidare antogs enhälligt ett förtroendeuttalande för regeringen.

Konferensen avslöts med Internationalen.

DÖDENS SKÖRD

Örebro socialdemokratiska kvinnoklubb har i dagarna drabbats av sorg i det vår kamrat Edit Jansson avlidit efter endast några dagars sjukdom. Hon efterlämnar minnet av en god kamrat som alltid hur det än var gick sin väg lugnt och stilla.

Lördagen den 3 augusti följde klubben henne till det sista vilorummet och många voro de som mött upp för att bringa vår avlidna kamrat den sista hyllningen.

MOT RUSTNINGSIVRARNA

Västerbottens socialdemokratiska kvinnodistrikts konferens öppnades av ordföranden Hildur Öhman. Att leda dagens förhandlingar valdes Lisa Åström. Telegram anlände från Boliden och konferensen hade nöjet hälsa partidistrikts och ungdomsdistrikts representanter välkomna.

Av verksamhetsberättelsen framgick att distriktets medlemsnummer ökat något, men att ingen ny klubb bildats under året. Rapporten över studieverksamheten visade att cirkelverksamheten inte varit särskilt livlig under det år som gått. Ett flertal klubbar har ej haft någon cirkel i arbete, och andra endast ett fåtal av medlemmarna med i studiearbetet.

Partidistrikts ordförande höll ett anförande i agitationens fråga och ungdomsdistrikts representant riktade några ord med maning till kvinnorna att söka intressera de kvinnliga ungdomar, som lämna ungdomsklubbarna, att ansluta sig till kvinnoklubbarna.

VU fick i uppdrag att ordna med en talarkurs i augusti. Distriktets klubbar ha alltså att utse ombud till densamma. Konferensen beslöt att försöka få en kvinnlig talare till valet nästa höst. Ett uttalande gjordes mot rustningsivrarerna och slutligen sjöngs Internationalen och utbringades ett leve för socialdemokratien.

PÅ FOLKHÖGSKOLA

Under och efter sommarmånaderna får vi mottaga många brev från kvinnor som blivit i tillfälle att bevista en sommarkurs på någon folkhögskola och som önskar ge kamraterna runt om i landet en uppmaning att ordna lika värdefulla och glada semestrar för sig.

"Det var underbart att för en vecka få lägga av hushållsbestyren och ge sig i väg ända till Upland", skriver Wendla Carlsson, Mjölby. "Jag skulle till Viks folkhögskola för att skaffa litet av den upplysning, som behövs i vårt arbete, och fast tiden var kort deltog de 40 "eleverna" med nit och intresse i föreläsningarna och arbetet. ABF har gjort allt för att få sina kurser så innehållsrika som möjligt.

Skolan, som ligger vid Mälaren, har mycket vackra omgivningar, och under fritiderna hade vi vår största glädje av att bese dem och det gamla slottet. Kamratandan var utomordentligt god med glädje och liv och sång, en vederkvickelse, som sent skall glömmas.

Klubbar landet runt. Har ni någon möjlighet, så sänd någon av edra medlemmar till en sådan studiekurs. Det blir en uppmuntran och sporrar till ytterligare arbete för vår sak."

Det värsta är att det är sant. En tolvåring kommer en söndagseftermiddag till grannfamiljen och begär att få låna cigarrer.

— Kan inte far reda sig till i morron bitti?
— Nog går det an för far, det är värre med Anders.

Anders var pojakens fyraåriga bror.

Nytt sätt att få kaffet fylligare

Om man i lämpliga proportioner blandar Brunum med sitt vanliga kaffe, så blir det senare mycket fylligare i smaken. Det är detta som gjort att Brunum, det av specialförädlade jordbruksprodukter framställda "svenska kaffet" blivit så uppskattat. Tag hem ett paket och prova själv.

35 öre per 1/4 kilo.

Blanda med Brunum

LANDVINNINGAR

Under jubileumskampanjen har bildats följande klubbar:

Bohuslän: Gravarne, Källered, Lyse, Sjöbol Älvsborg.

Dalarna: Fredriksberg, Kvarnsveden. Gotland: Lärbo.

Gävleborg: Skog, Vallsbo.

Jämtland: Hammerdal, Pilgrimstad.

Jönköping: Hakarp.

Skaraborg: Moholm, Fågre.

Skåne: Brunbo, Hindby, "Kamraterna" i Malmö, Perstorp, Röstånga, Skabersjö, Poarp, Örkelljunga.

Värmland: Arvika, Ransäter, Sunne, Ärjäng.

Ängermanland: Björbrå, Köpmanholmen, Ramvik.

Älvsborgs södra: Hjärtum.

Örebro: Aspo bruk.

Östergötland: Malmslätt, Torstorp.

JUBILEUMSFEST

Lessebo socialdemokratiska kvinnoklubb har firat vårt förbunds 15-årsjubileum. Medlemmarna var i tillfälle att taga med var sin utomstående. Klubbens duktiga amatörer uppförde sketchen "På lediga stunder" och belönades flitigt med applåder. Dikterna "Upp till fanorna" av P. A. C. samt "Sommarvind" av Kerstin Hed, framfördes genom massdeklamation. Efter kaffet utbringade klubbens ordförande ett leve för den socialdemokratiska rörelsen, varefter det givande mötet avslutades med Internationalen.

I november månad förra året anordnade klubben offentligt möte för firandet av Morgonbris 30-årsjubileum. Cirka 250 personer hade då infunnit sig. Sketchen "En dag på Morgonbris" spelades av klubbens amatörer. Välkomsttal och föredrag hölls också av klubbens medlemmar. Alla medverkande rönt det liv-

ANNONSÖRER I GÖTEBORG:

KUNGS-RADIO

med sin över hela vårt land erkänt enastående ljudkvalitet sprider glädje och trevnad i hemmet får provas utan köpvång. Begagnade apparater får tagas i utbyte. Ring 363 98 eller vänd Eder till vår närmaste återförsäljare.

Bröderna Anderssons
Velociped- & Radiofabrik
KUNSGATAN 16 · GÖTEBORG

Permanent 10 kr.

under garanti med originaloljor

Elektr. kamond. 1:50

Klippn. o. tångond. 1:50

Champ. m. mise en

plis 1:50

Tel. 16516, 16517.

Fransiska's Frisersalonger
Kapellplatsen 2. Kapellgatan 10

PERMANENT

Elegant. Hållbar. Humant pris

Modernaste apparater

Damfriseringen

Älvsborgsg. 24 Tel. 49001

Margit Rann.

ligaste bifall för det arbete de nedlagt. God sänja och stor enighet är alltid rådande; våra möten är flitigt besökta, sommar såväl som vinter och vår önskan är att det alltid måtte förbli så. En klubbmedlem.

ÄN FLERA SEMESTERHEM

Östgötakvinnorna har nu löst sin sommarhemsfråga genom föreningen Arbetskvinnornas semester- och vilohem. I en sällsynt naturskön trakt invid Mauritsbergs herrgård, ligger semesterhemmet, som är byggt i två våningar, innehållande tre rum vardera.

Omgivningarna är de vackrast tänkbara. Här vidgar sig Bråviken till en stor fjärd, som kommer besökaren att ana havets närhet. Och i fonden avtecknar sig de många små holmarna som en liten förgård till den riktiga skärgården. Det är Bråvikens österport, vägen till de stora vattenvidderna.

Det är stor och stark natur, som även i sina stilla stunder imponerar på besökaren. Särskilt hävdar den dock sin betagande storhet när Bråviken vältrar fram i ärggröna skummande vågor. Och det kan den göra utan att störa sommarhemmets gäster. Ty i sin lumiga backe är hemmet väl skyddat mot vindarna.

Mauritsberg är vida bekant där det ligger mitt i raden av södra Bråviksstrandens vackra storgårdar. Det har både historiska och litterära anor, och bland annat har det bildat ramen till Birger Mörnens bekanta roman Bråvallahus.

Det lönar sig också för sena tiders barn att

DAMBINDAN

med bomull

Mjuk och behaglig

Kvalitetsvara till marknadens lägsta pris

Begär 12 st. 1: 15

endast 10 st. 1: —

PHONIX 6 st. 0: 65

Den slangen håller luften!

Trelleborg Special
levereras fullt färdig från fabriken med sammansättning och ventillapp vulkaniserade. Lättpumpad — tack vare Trelleborgs specialtillverkade röda ventiltummi. — Garanteras lufttät.

TRELLEBORG
slang däck
TRELLEBORG SPECIAL T-NABB

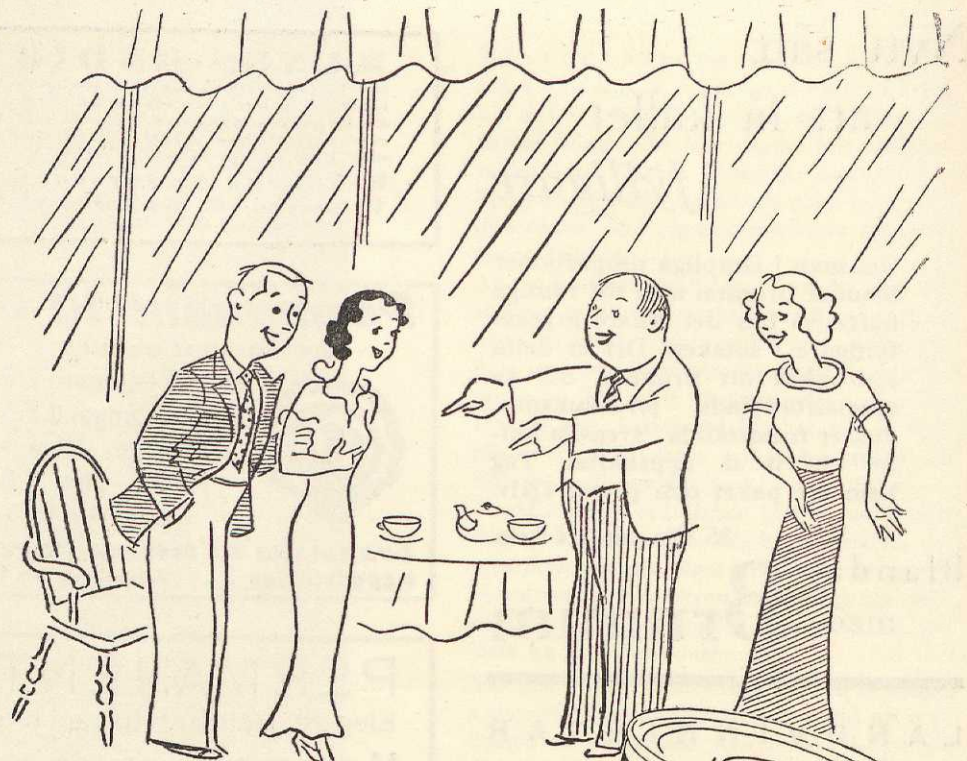
Säkraste utrustning för cykelfärden.
Erhållas hos cykelhandlare.

dra ut på upptäcktsstråt i trakten, att bekanta sig såväl med Vikbolandets vänare som med Kolmårdssidans strävare och resligare natur. Det nya sommarhemmet bör alltså kunna bli en kär tillflyktsplats för de människor, som i sommardagar styra sin kosa hit. Och man kan vara säker på att de bli många.

En brittisk encyclopedia för kvinnor, innehållande fullständiga uppgifter om kvinnligt arbete, har just utkommit. Bland annat får man veta att det finns: 311.994 kvinnor, sysselsatta inom undervisningen i Stor-Britannien, 5.600 kvinnliga läkare, 116 kvinnliga advokater, 400 kvinnliga tandläkare, 200 kvinnliga ingenjörer, 2.737 kvinnor anställda inom hälsovården, 519 kemister och 194 arkitekter. Den största gruppen av kvinnliga löntagare består av 1.496.580 arbeterskor inom textil- och beklädnadsindustrin; därefter kommer 1.148.696 kvinnor i husligt arbete etc.

Välförsedd är
ej oförberedd

— Det är klart att ni stannar —
vi ska bjuda på middag! Till all
lycka är vi välförsedda med läcker

Konsumkonserver

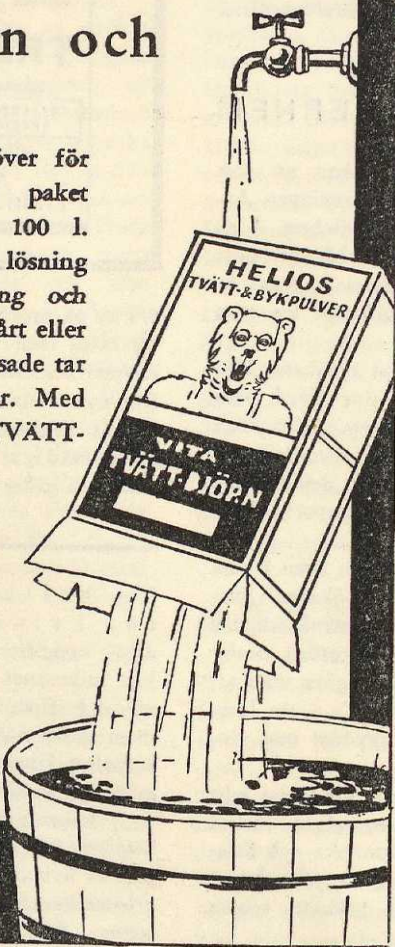
Tvättbjörn och vatten

är allt vad Ni behöver för
tvätten. Ett stort paket
TVÄTTBJÖRN till 100 l.
vatten blir en effektiv lösning
både för blötläggning och
kokning. Är vattnet hårt eller
kläderna mycket smutsade tar
Ni bara mera pulver. Med
kvalitetstvättmedlet TVÄTT-
BJÖRN behöver Ni
ej slita kläderna med
borstning och skrub-
ning. Man kan där-
för med fog säga:

Tvättbjörn skonar
kläder, sparar tid,
krafter och pengar

TB. III-4.

Följ
bruksanvisningen

AKTUELLA

politiska, sociala och ekonomiska

PROBLEM

behandlas och diskuteras i

FACKFÖRENINGSRÖRELSEN

Organ för Landsorganisationen i
Sverige.

Redaktör: SIGFRID HANSSON

Pris för år Kr. 6:15

Prenumeration genom posten eller
hos

LANDSSEKRETARIATET,
Barnhusgatan 18 - Stockholm
Telefon 10 50 49 - Postgiro 850